

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Andra Kammaren. N:o 9.

Lördagen den 22 februari.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt föredragning bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående villkoren för försäljning af bränvin, deraf till behandling återstod

Punkten 4.

Herr *P. Waldenström* hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 39, hemställt:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville snarast möjligt inleda de underhandlingar med franska regeringen, som Riksdagen i skrifvelse den 9 maj 1894 begärde, och att Kongl. Maj:t dervid måtte, oberoende af ordalagen i Riksdagens skrifvelse, söka att efter sig företeende omständigheter vinna så mycket som möjligt i det af Riksdagen framställda syftet.»

I artikel 17 af den under den 30 december 1881 afslutade handels-traktat emellan Sverige och Norge samt Frankrike finnes stadgadt, att franske handelsresande, som färdas inom de Förenade rikena för franska handelshus, skola der ega att upptaga beställningar med eller utan prof.

Uti den af motionären åberopade skrifvelsen af den 9 maj 1894 hade Riksdagen anhållit, det täcktes Kongl. Maj:t med Frankrike inleda underhandlingar i syfte, att den enligt artikel 17 i handels-traktaten franske handelsresande medgifna rättighet att upptaga beställningar måtte, hvad Sverige anginge, beträffande bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, inskränkas derhän, att sådana beställningar icke finge upptagas hos andra än innehafvare af bränvinsförsäljningsrättigheter, så vida icke kvantiteten uppginge till minst 250 liter.

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å bränvin m. m.

Angående
inledande af
underhand-
lingar för
inskrän-
kande af
den franske
handels-
resande
medgifna
rättighet att
kunna yppa sig
inom Sverige
upptaga
beställningar
å bränvin
m. m.
(Forts.)

På anförda skäl hemställde nu utskottet, att herr Waldenströms motion icke måtte för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Häremot hade reservation anmälts af herr *G. Jansson* i Krakerud, som yrkat, att utskottet måtte hemställa om Riksdagens bifall till herr Waldenströms motion på det sätt, att Riksdagen i skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t ville *vid första lägliga tillfälle, som må kunna yppa sig*, inleda de underhandlingar med franska regeringen, som Riksdagen i skrifvelse den 9 maj 1894 begärde, och att Kongl. Maj:t dervid måtte, oberoende af ordalagen i Riksdagens skrifvelse, söka att efter sig företeende omständigheter vinna så mycket som möjligt i det af Riksdagen framställda syftet.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Waldenström: Herr talman! Det har länge och med rätta i vårt land klagats öfver de olägenheter, som vållas deraf, att kringresande agenter utbjuda eller, såsom utskottet uttrycker sig, »påtruga» menniskor spirituosa. Derigenom kringgås och omintetgöras alldeles de åtgärder, som de särskilda kommunerna vidtagit för att inskränka spirituosaförbrukningen. Ty der man åstadkommit, att inga krogar eller andra bränvinsförsäljningsställen finnas i socknarna, der komma dessa agenter och gå från hus till hus för att utbjuda sin spirituosa.

Det har väckts motioner vid åtskilliga tillfällen om denna sak, men då har det alltid svarats, att man icke kan beröfva svenska handelsresande de rättigheter, som tillkomma franska handelsresande enligt den handelstraktat, som gäller mellan Sverige—Norge å ena sidan och Frankrike å den andra.

Vid sistlidna riksdag framlade Kongl. Maj:t en proposition om åtskilliga ändringar i bränvinsförsäljningslagen, och bland dessa ändringar var äfven den, att bränvinsbolagen icke skulle få skicka ut agenter för att upptaga beställningar på landsbygden. Detta skulle dock gälla endast bolagen såsom sådana, men icke de vinhandlande, som af bolagen fått sig upplåtna rättigheter att handla med spirituosa. En sådan åtgärd verkar naturligtvis icke det ringaste i nykterhetens intresse, utan har allenast den följden, att den vinst, som, om *bolagen* försälde bränvinet, skulle tillfalla det allmänna, nu stannar i *de enskilda vinhandlarnes fickor*.

Emellertid skref Riksdagen år 1894 till Kongl. Maj:t en anhållan, att Kongl. Maj:t ville inleda underhandlingar med den franska regeringen, underhandlingar, som kunde leda derhän, att svenska folket finge fria händer att lagstifta i detta ärende. Utrikesministern skref till svenske ministern i Paris och frågade honom om hans mening, och denne förklarade, efter samtal med åtskilliga framstående personer i Paris, att det icke funnes några utsigter, att sådana underhandlingar skulle leda till något gynnsamt resultat; och dervid lät Kongl. Maj:t bero. De af Riksdagen begärda underhandlingarna blefvo icke inledda.

Jag har med anledning deraf i min motion föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att dessa underhandlingar snarast möjligt må blifva inledda. Bevillningsutskottet är i sak alldeles ense med mig. Det heter nemligen i utskottets betänkande: »I likhet med motionären anser utskottet, att det skulle vara synnerligen önskligt, att ändring kunde vinnas i de missförhållanden, som uppstå derigenom, att kringresande agenter åt personer, hvilka ejest icke vore i tillfälle eller hade frestelse till att verkställa inköp af spritvaror, utbjuda sådana eller snarare påtruga dem desamma.» Utskottet säger vidare: »Det torde heller icke lida något tvifvel om, att denna fråga genom lagstiftningens hjälp redan skulle hafva vunnit sin lösning i den rigtning, som motionären åstundar, derest sådant kunnat ske, utan att derigenom svenska medborgare fråntoges en rättighet, som enligt ingångna traktater icke kan förmenas handelsresande från Frankrike och från andra länder, som med hänsyn till sina handelsförhållanden med Sverige äro likställda med Frankrike.» Emellertid fortsätter utskottet: »Visserligen kunde man föreställa sig, att franska regeringen skulle vara villig att medgifva Sverige rätt att, oberoende af traktaten, i detta förhållande vidtaga en ändring, som från svensk sida måste betraktas såsom en enkel polisåtgärd; men, menar utskottet, så betraktas icke saken i Frankrike. Utskottet förmenar vidare, att Kongl. Maj:t säkerligen icke skall försumma »att vid första lägliga tillfälle, som må kunna yppa sig, ånyo upptaga underhandlingar med Frankrike i detta ämne», men att det icke vore lämpligt att nu skrifva till Kongl. Maj:t derom.

Jag hade, innan min motion afgafs, förskaffat mig närmare underrättelser om förhållandena i Tyskland. I motionen har jag anfört, att den tyska riksregeringen år 1892 för tyska riksdagen framlade ett förslag alldeles i samma rigtning som den svenska Riksdagen önskat, nemligen att handelsagenter icke skulle hafva rättighet att på de olika platserna utbjuda och sälja sina varor till andra än dem, som på dessa platser hafva rättighet att handla med spirituosa. Detta är innehållt i § 9 af lagförslaget, och den tyska regeringen anför såsom motiv därför följande: »I många delar af riket, särskildt på landet, befordras folkets böjelse för brännvinsdrickande på betänkligt sätt derigenom, att enskilda personer i allmer utsträckt omfång genom handelsresande förledas att beställa brännvin. De förbindelser, som de dervid ikläda sig, öfverstiga ofta deras betalningsförmåga och bringa derigenom deras ekonomiska ställning i fara.» Den tyska riksdagen hann år 1892 icke att behandla denna fråga, men regeringen förklarade förra året genom en af sina medlemmar, att regeringen ämnade ånyo framlägga samma förslag, sedan andra »omfångsrika och trängande uppgifter», som riksdagen hade att lösa, blifvit slutbehandlade.

Jag var i tillfälle att här i Stockholm för icke längesedan höra ett föredrag af en f. d. stortingsman Aarestad från Norge angående förhållandena med spirituosahandel i detta land. Han medelade, att stortinget år 1894 antagit en lag, enligt hvilken resande handelsagenter icke skulle hafva rättighet att utbjuda och sälja brännvin till

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å brännvin m. m.
(Forts.)

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å brännvin m. m.
(Forts.)

andra än dem, som sjelfva hade rättighet att handla med brännvin. Jag interpellade honom offentligt vid tillfället och frågade honom, om denna uppgift kunde vara riktig, eftersom jag ju visste, att handelstraktaten med Frankrike gäller icke blott Sverige utan äfven Norge. Han menade, att hans uppgift vore fullkomligt riktig, men han hade för tillfället icke den officiella handlingen i sin hand. Jag bad honom då att sända mig denna handling, när han komme hem, emedan detta vore för oss af allra största intresse. Och mycket riktigt: jag har i dagarna fått från honom mottaga Kongl. Maj:ts proposition n:o 33 till Stortinget 1894. Lagförslagets 12 § lyder så: »Bestilling paa Brændevin i Partier eller mindre Dele maa ikke af nogen optages, med mindre Bestillingen gjøres af Samlag eller andre til Udsalg eller Udskjækning af Brændevin berettigede». Och i motiven till samma § heter det bland annat: »Hvad særlig angaar Forbudet mod Agenters og Handelsborgeres Optagelse af Bestillinger hos Private, antager Departementet med Komitéen, at der ikke i de bestaaende Handelstraktater findes noget til Hinder mod Vedtagelse af en saadan Bestemmelse», och detta antagande grundar departementet på en utredning, verkställd af den komité, som hade utarbetat lagförslaget. Denna komité bevisar utförligt, som det heter, »at der ikke i bestaaende Traktater er nogen Hindring mod — — — i vor Lovgivning at indtage Bestemmelser, hvorvid den nuværende Adgang for Private til Hjemforskrivning af Spirituosa fra Udlandet gjennem Agenter og Handelsreisende vil kunne stoppes». Lagförslaget antogs ock af Stortinget.

Således, tyska riket, som står i samma handelsförhållande till Frankrike som Sverige, och Norge, som är bundet af samma franska handelstraktat som Sverige, hafva icke ansett ett sådant stadgande strida mot bestående traktater. Ja, hvad mer är: *Kongl. Maj:t i Norge* har varit af samma åsigt. Det förundrar mig då, att Kongl. Maj:t år 1895 kunde *här i Sverige* säga, att en sådan bestämmelse stode i strid mot franska handelstraktaten.

Jag har sökt hans excellens utrikesministern för att få reda på, huru det hängde ihop med allt detta. Han kunde icke riktigt göra reda därför, men sade, att franska ministern varit uppe hos honom för några dagar sedan och talat om spirituosaförsäljningen i Norge, men, efter hvad han kunde erinra sig, hade denna lagparagraf icke blifvit nämnd. Under sådana förhållanden vet jag verkligen icke, om det ens kan behövas att från svensk sida inleda några underhandlingar; och när allt kommer omkring, torde Sverige hafva gjort sig alldeles onödigt besvär, då Kongl. Maj:t genom befullmäktigade ombud år 1891 lät till Frankrike framställa ett förslag i nu nämnda riktning.

En reservant inom bevillningsutskottet har upptagit min motion ordagrant med undantag deraf, att då jag i min motion hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville »*snarast möjligt*» inleda underhandlingar med franska regeringen, denna reservant i stället sagt »*vid första lägliga tillfälle, som må kunna yppa sig.*» Och det går alldeles på ett ut.

Om det är Riksdagens mening, att Kongl. Maj:t skall upptaga

dessa underhandlingar, torde det icke vara olämpligt, att Riksdagen äfven uttrycker sin vilja i en skrifvelse derom. Vid mitt samtal med utrikesministern erfor jag, att nog inga utsigter förefinnas att detta år vinna något; men nästa år, sade han, då det kommer i fråga att bereda utländska handelsresande åtskilliga lättnader, torde man kunna, genom att hafva någonting att bjuda i stället, också vinna något från fransk sida. Han ansåg det därför alldeles icke omöjligt, att underhandlingarne nästa år kunde leda till önskvärdt resultat. Under sådana förhållanden skulle det ju vara godt, om Andra Kammaren ville låta Kongl. Maj:t veta, att det är Andra Kammarens önskan, att han måtte inleda sådana underhandlingar. Första Kam-maren har jag ju på sätt och vis fattat ett beslut i samma riktning. Der har visserligen utskottets hemställan blifvit bifallen, men deri ingår det uttalandet, att utskottet antager, att Kongl. Maj:t *vid första lägliga tillfälle skall inleda underhandlingar*, på grund hvaraf utskottet hemställer, att min motion icke må *för närvarande* till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Jag skall därför anhålla, att Andra Kammaren ville besluta i öfverensstämmelse med den nu nämnda reservationen.

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å bränvin m. m.
(Forts.)

Herr Fredholm från Stockholm: Herr talman! För min del anser jag icke den omständigheten, att Kongl. Maj:t har rådfrågat sin beskickning i Paris, hvilka utsigter kunde förefinnas att i franska handelstraktaten få en sådan ändring till stånd, som här blifvit begärd, och att beskickningen på den frågan svarat nej, utgöra tillräcklig anledning för Riksdagen att underlåta att nu skriva till Kongl. Maj:t, med begäran om inledande af underhandlingar, så vidt man för öfrigt finner detta lämpligt.

Jag skulle också hafva reserverat mig mot utskottets hemställan, om det icke varit en omständighet förknippad med detta skrifvels-förslag, som jag skall be att få framhålla till beaktande af Kongl. Maj:t, för den händelse några underhandlingar skulle komma till stånd.

Man säger visserligen uti det förslag till Riksdagens beslut, som här blifvit framlagdt, att Kongl. Maj:t vid dessa underhandlingar måtte, oberoende af ordalagen i Riksdagens skrifvelse år 1894 och efter sig företeende omständigheter, söka vinna så mycket som möjligt i det af Riksdagen framställda syftet. — Ja, det är ju en mycket vidsträckt fullmakt, som man der ger åt Kongl. Maj:t, men man får väl icke utsträcka den så långt, att man skall begära, att Kongl. Maj:t anhåller om något annat än hvad som står i Riksdagens skrifvelse af den 9 maj 1894. I denna skrifvelse anhåller Riksdagen, att Kongl. Maj:t måtte med Frankrike inleda underhandlingar om inskränkning i franska handelsresandes rättigheter att här upptaga beställningar derhän, att sådana beställningar icke af dem finge upptagas hos andra än innehafvare af bränvinsförsäljuingsrättigheter.

Nu vill det synas mig, att om man begär utaf Frankrike ett sådant medgifvande, det också skulle vara nödvändigt att tillämpa samma inskränkning för svenska undersåtar. Man kan naturligtvis icke begära, att Frankrike skall inskränka de rättigheter, som till-

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å bränvin m. m.

komma franska handelsresande i högre grad än den inskränkning, som göres gällande med afseende å svenska undersåtar. Men det får jag säga, att skulle man komma med framställning att vilja förhindra svenska undersåtar att upptaga beställningar hos andra än innehafvare af bränvinsförsäljningsrättigheter, då skall jag åtminstone sätta mig deremot.

Jag vill nemligen endast vara med om att förbinda innehafvare af bränvinsförsäljningsrättigheter att upptaga beställningar genom ombud på alla andra orter än inom den kommun, der han sin försäljningsrättighet utöfvar. Ty om man vill förhindra innehafvare af bränvinsförsäljningsrättigheter att upptaga beställningar genom ombud äfven inom den kommun, der han försäljningsrättigheten utöfvar, ja, då omöjliggör man nära nog till en stor del handeln.

(Forts.)

Om vi tänka t. ex. på förhållandena här i Stockholm, så veta vi att det icke alls är ovanligt, att en stor del af stadens invånare bo ute på sommarnöjen om sommaren. Ofta händer det att dessa sommargäster per telefon eller genom bref anmoda någon bekant inne i staden, att hos den eller den handlanden göra beställning på visst slags spirituosa, som sedan skickas med ångbåt eller på annat sätt ut till landet. Ett sådant tillvägagående skulle naturligtvis vara förbjudet, för den händelse man stadgade, att innehafvare af bränvinsförsäljningsrättighet icke får mottaga beställning genom ombud af andra än innehafvare af sådan rättighet.

Jag har velat påpeka detta, på det den saken må tagas i betraktande, om man vill vinna det mål, som motionären och många med honom eftersträfvat, och undanröjda de hinder, som förefinnas för reglerandet af bränvinsförsäljningen.

Men jag hoppas, att man dervidlag inte träffar sådana bestämmelser, som omöjliggöra en löfelig handel.

Herr Ivar Månsson: Efter min mening har motionären här just träffat hufvudet på spiken.

Jag tror, att i den omständighet, som nu är i fråga, har man att söka den hufvudsakligaste anledningen till det klander, som framstälts mot vår nuvarande bränvinslagstiftning. Efter mitt sätt att se saken och med de lagar vi hafva finnes det möjlighet för kommunerna att ordna sin bränvinsförsäljning på sätt, som för dem är lämpligast. Men till följd utaf den rätt, som dessa kringresande handelsagenter hafva, är det absolut omöjligt för kommunerna ändå att sköta denna försäljning på klokt och ändamålsenligt sätt.

Efter mitt begrepp är det högst beklagligt, att förhållanden skola vara sådana, som de i många fall verkligen äro. Ty det är intet ovanligt, att man på sin gård en dag får besök af flere sådana agenter. De vända sig icke till mig allenast, utan hvad värre är, de kommersa med mitt folk och göra upp affärer med dem, och det går till på det viset, att det icke, åtminstone sällan, är fråga om kontant likvid, utan det är på kredit som sådana affärer bedrifvas, hvarvid de göra köparne alla möjliga förespeglingar såsom att de kunna slå sig ihop om så och så mycket, och att varorna sedan komma att tillsändas köparne. Så ställes en ut som betalare, och när tiden

för liqviden är inne, hålla agenterna sig framme för att få betalning för de sålunda försålda varorna. Mina herrar, ingen dag går förbi, utan att man vid våra skånska jernvägsstationer utlemnar lådor, som requirerats på detta sätt och komma folk tillhanda. Det är i sanning ett beklagligt förhållande, att folket icke får vara i fred; om det fick vara i fred för dessa agenter, vågar jag påstå, att det skulle användas ofantligt mycket mindre kvantiteter sprit än nu sker.

Vi stå snart sagdt redlösa gent emot detta sakernas tillstånd, hvarför något bör göras så snart som möjligt, och det var därför med synnerlig glädje och tillfredsställelse jag sett denna motion såsom uttryck för sträfvandena i den rätta riktningen

Nu säger man, att allt hvad här göres strandar på de franska handelstraktaterna och de franska agenterna. Men denna affär bedrivs icke af franska agenter utan det är svenska agenter, våra egna landsmän som användas på detta sätt. Nästan i hvarje kommu finnes ett par sådana ombud för handelshusen i våra städer.

Jag skulle verkligen önska, för att få ett slut på detta missförhållande, att man ville lagstifta för våra svenska agenter, ty de utländska tror jag icke befatta sig med sådana affärer; de sälja till återförsäljare, och handla således icke med småkunderna, åtminstone icke med drängar, backstugusittare och statkarlar. Låt vara att denna skrifvelse, som här är ifråga, inte länder till annat resultat än en opinionsyttring, men en sådan tycker jag i alla fall bör komma till stånd och då så kraftig som möjligt. Jag är öfvertygad att om Andra Kammaren skrifver till Kongl. Maj:t, utrikesministern skall, om det är möjligt att på den vägen komma fram, göra hvad han kan — jag dömer af de yttranden jag hört honom fälla — för att hjälpa oss till rätta på detta område och söka utverka rättelse i dessa förfärliga missförhållanden.

Jag önskar därför all möjlig framgång åt de sträfvanden, som här äro i fråga, och jag skall därför be, herr talman, att få yrka bifall till motionärens förslag.

Herrar *Ericson* i Ransta och *Hammar skjöld* instämde häruti.

Herr Collander: Jag kan icke finna, att utskottet i sitt uttalande på något sätt uttalat sig i annan riktning än motionären. Utskottet har särskildt betonat, att Riksdagen bör fortfarande stå fast vid sin år 1894 uttalade mening i den skrifvelse, som då afläts till Kongl. Maj:t; och utskottet har vidare i slutet af sitt uttalande sagt, att utskottet, »som med visshet antager, att svenska regeringen icke skall underlåta att vid första lägliga tillfälle, som må kunna yppa sig, ånyo upptaga underhandlingar med Frankrike i detta ämne», blott anser, att under förbandenvarande förhållanden det icke är skäl att upprepa denna begäran. De upplysningar, som utskottet kunnat inhemta, hafva gifvit vid handen, att det icke skulle vara lätt att från Frankrikes sida få ett sådant medgifvande, som i motionen önskas, utan att något vederlag erbjödes. Det är ju dock icke otänkbart, att något sådant kan låta sig göra, och utskottet har också varit öfvertygad om att Kongl. Maj:t icke skall, om något

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet inom Sverige upptaga beställningar å brännvin m. m.

(Forts.)

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å bränvin m. m.

tillfälle yppar sig, försumma att få frågan löst i den önskade riktningen. Men jag kan icke se, att man skulle kunna vinna något mera genom att besluta i enlighet med motionärens förslag än genom ett bifall till hvad utskottet föreslår, och jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Olsson i Sörnäs: Då denna fråga behandlades inom utskottet, var jag en af dem, som yrkade bifall till motionen. Men då utskottets betänkande sedan blef affattadt i en form, som för mig var synnerligen tilltalande, var det anledningen till, att jag icke kom att reservera mig mot det slut, hvartill utskottet kommit. Jag vill dock nu tillkännagifva, att jag icke har det ringaste emot att gå med på det förslag, som motionären nu gjort, att antaga herr Janssons i Krakerud reservation. Det är endast detta jag velat säga.

Herr Lundell: Jag har gjort samma erfarenhet som herr Ivar Månsson i afseende på dessa reseagenter. Icke hafva de kommit och bjudit ut något åt mig, ty det veta de lönar sig föga; men till mitt folk hafva de kommit och lyckats få sälja spritvaror af usel beskaffenhet, som de utbjudit till billigt pris. Men den saken tror jag mycket väl kan afhjelpas, oberoende af ändringar i franska handelstraktaten. Ty de franska handelsresandena har man icke någon olägenhet af på landet. Nej, det är de svenska kringresande agenterna, som måste förbjudas att resa omkring på landsbygden; i städerna göra de ingen skada, ty der kan man ju ändå få köpa spritvaror. Och jag tror icke, att man skulle kunna sägas träda svenska undersåtars rätt för nära genom att förbjuda dessa agenter något, som skulle vara tillåtet för de franska agenterna, ty dessa senare resa icke omkring på landsbygden och inverka således icke något på spritförsäljningen derstädes. Om man således blott kunde få ett förbud mot de svenska agenterna, skulle det vara något, som jag skulle yrka bifall till.

Med herr Lundell förenade sig herr *Högstedt* i Hanåsa.

Herr vice talmannen *Östberg*: Det framgår af utskottets betänkande, att utskottet i sak står på samma standpunkt som motionären, d. v. s. att äfven utskottet önskar den af honom åsyftade förändringen i franska handelstraktaten; och det är lika säkert, att utskottet delar den uppfattning, som uttalats af herrar Ivar Månsson och Lundell rörande önskvärdheten af att få en ändring i bestämmelserna om svenska mäns bränvinsförsäljning inom landet. Men frågan gäller här blott, om man skulle kunna vinna något verkligt resultat genom att nu aflåta en sådan skrifvelse som den nu föreslagna till Kongl. Maj:t. De underhandlingar, som i detta ämne äro förda i Frankrike, kunna visserligen sägas vara af en mera konfidentiel natur, men icke desto mindre är det nog tydligt, att det svar, som erhållits från vederbörande i Frankrike, är lika afgörande, som om saken blifvit bragt å bane i mera officiel form. Jag anser därför, att det icke gerna kan komma i fråga att under alldeles oförändrade

omständigheter ånyo börja underhandlingar med franska regeringen i denna sak. Deremot skulle det, — såsom herr Waldenström just sade — kunna vara mycket antagligt, att den önskade ändringen i traktaten kunde utverkas, för så vidt något vederlag erbjödes Frankrike i ersättning.

Herr Waldenström omnämnde i sitt anförande, huru förhållandena i detta afseende äro i Tyskland och Norge. Ja, det är något, som jag icke känner till; men man skulle ju dock kunna tänka sig, att man der gått tillväga så, som vi här i Sverige skulle kunna göra, nemligen att antaga en lag, som förbjöde spritförsäljning genom ombud å annan ort än der försäljningsrätten utöfvas, och detta oberoende af franska traktatens bestämmelser. Det skulle enligt min mening icke vara något särdeles betänkligt uti sådana bestämmelser, äfven om de på grund af traktaterna endast kunde tillämpas gent emot de svenska bränvinsförsäljarne.

Enligt min tanke har utskottet således haft rätt uti sin åsigt, att ingen framställning nu bör göras till Kongl. Maj:t om vidtagande af sådana åtgärder, som motionen åsyftar, då man väl kan förutsätta, att ändå ingenting omedelbarligen skulle kunna vinnas. Utskottet har för öfrigt så tydligt uttalat sin uppfattning i saken, att man ingalunda kan vara berättigad att säga, att Riksdagen genom att nu undanskjuta motionen skulle visa sig på något sätt afstå från den ståndpunkt, Riksdagen förut intagit i denna fråga. Såsom förhållandet nu är, vill jag därför, oaktadt jag i sak öfverensstämmer med motionären, yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Jansson i Krakerud: Det är alldeles riktigt, hvad som utaf två af utskottets ledamöter uppgifvits, eller att utskottet behandlat herr Waldenströms motion mycket välvilligt och till och med uttalat den åsigten, att det antog, att svenska regeringen icke skulle underlåta att vid första lägliga tillfälle, som kunde yppa sig, ånyo upptaga underhandlingarne i ämnet med Frankrike. Men det förhåller sig nog i allmänhet så — åtminstone har jag gjort den erfarenheten den tid jag varit ledamot af Andra Kammaren — att, om man plockar aldrig så mycket blommor på en motion och ändå afslår den, det likväl icke blifver något resultat utaf. Det synes mig därför riktigast, att, då äfven utskottet uttryckt sin önskan om underhandlingarnes återupptagande, kammaren nu bifaller min reservation, i all synnerhet som denna reservation icke afser, att nämnda underhandlingar skola forceras, utan endast afser en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t vid första lägliga tillfälle som yppar sig må i ämnet inleda underhandlingar med Frankrike. Skillnaden mellan utskottets förslag och nämnda reservation ligger således endast deri, om en sådan skrifvelse bör afstå till Kongl. Maj:t eller icke. Blifver reservationen afslagen, har man anledning mistänka, att Kongl. Maj:t icke går i författning om någon utredning eller uppgörelse. Deremot om en sådan skrifvelse, som jag i reservationen föreslagit, skulle af Riksdagen antagas, är det alldeles gifvet, att regeringen kommer att gå i författning om en dylik underhand-

Angående inledande af underhandlingar för inskränkande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga beställningar å bränvin m. m. (Forts.)

Angående
inledande af
underhand-
lingar för
inskrän-
kande af
den franske
handels-
resande
medgifna
rättighet att
inom Sverige
upptaga
bestämmelser
å brännvin
m. m.
(Forts.)

ling. Det är af denna anledning, som jag för min ringa del anhåller om bifall till reservationen.

Herr Waldenström: Gent emot hvad herr Collander yttrade, skall jag bedja att få påpeka en sak, som äfven bevillningsutskottet i sitt betänkande framdragit, eller att finansministern den 8 mars 1895, då Riksdagens skrifvelse af den 9 maj 1894 föredrogs för Kongl. Maj:t, förklarade: »Jag finner mig därför icke kunna annat än hemställa, att Riksdagens om inledandet af sådan underhandling gjorda framställning icke måtte till någon Eders Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.» Och denna statsrådets hemställan godkändes af Kongl. Maj:t. Jag förstår då icke, hvad utskottets yttrande, att utskottet antager, »att svenska regeringen icke skall underlåta att vid första lägliga tillfälle, som må kunna yppa sig, ånyo upptaga underhandlingar med Frankrike i detta ämne», kan hafva för grund, om icke Riksdagen för Kongl. Maj:t derom uttalar någon sin önskan. Men när utskottet verkligen önskar, att Kongl. Maj:t skall inleda de år 1894 begärda underhandlingarna, så vore det väl lämpligt, att Riksdagen för Kongl. Maj:t tillkännagåfve sin önskan i detta afseende. Ty afslås helt enkelt den föreliggande motionen, så blir icke någon sådan framställning till Kongl. Maj:t gjord. Antages deremot reservationen, så blir den gjord. Och för min del kan jag icke förstå, att ett bifall till utskottets betänkande kan lända till något annat resultat, än att hela saken får förfalla, då ju utskottet kommit till det slut: att motionen icke bör för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häruti instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Sjöberg: För att i någon mån visa huru denna handel bedrifves på landsbygden, skall jag be att i detta hänseende få uppläsa en uppgift, som jag fått från en stationsinspektör i Stockaryd. Då Stockaryd endast är en mindre station, ankommer naturligtvis dit ej så stora spritsändningar som till andra större jernvägsstationer, men det oaktadt ingingo dit endast under en månad sistlidet år följande sändningar:

| | | |
|-------------------|----|-----------------------------|
| från Malmö | 5 | kolly |
| » Hesselholm..... | 17 | » |
| » Jönköping | 10 | » |
| » Göteborg | 3 | » |
| » Norrköping ... | 10 | » |
| » Gistad | 5 | » |
| » Stockholm | 3 | » |
| » Tomelilla..... | 5 | » |
| » Ormaryd | 1 | » |
| » Ronneby | 1 | » |
| » Tomarp | 1 | » ; således öfver 60 kolly. |

Det är mycket vanligt att ett par personer slå sig tillsammans och skriva efter spritvaror. Jag anser därför, att det är nödvändigt att

något åtgöres i denna sak, och anhåller för den skull om bifall till reservationen.

Herr vice talmannen Östberg: Jag skall be att mot herr Waldenströms sista anförande få säga ett par ord.

Herr Waldenström utgick från det yttrande, hvarmed, då 1894 års skrivelse i detta ämne för Kongl. Maj:t föredrogs, finansministern slutade sin af Kongl. Maj:t godkända hemställan eller »att Riksdagens om inledandet af sådan underhandling gjorda framställning icke måtte till någon Eders Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda». Detta yttrande får man väl icke tolka på annat sätt, än att vid det tillfället något vidare beslut i ärendet icke borde fattas. Deremot kan man af detta yttrande icke draga den slutsatsen, att Kongl. Maj:t icke skulle vara benägen att vid något annat tillfälle upptaga frågan.

Då herr Waldenström i sitt första anförande nämnde, att han rörande denna fråga talat vid utrikesministern, dervid denne uttalat möjligheten af, att underhandlingarne nästa år med hopp om framgång skulle kunna återupptagas, så synes mig deraf framgå, att man har skäl vänta, att regeringen, oafsedt huru vida någon skrivelse från Riksdagen nu kommer till stånd eller icke, ånyo upptager frågan. Jag tycker, att detta utrikesministerns uttalande utgör ett godt stöd för den åsigten, att det icke kan vara till något särskildt gagn, om Riksdagen nu besluter afåtandet af en skrivelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Herr Waldenström: Gent emot hvad herr vice talmannen anförde, skall jag be att få påpeka, att finansministerns yttrande icke innehåller, att Riksdagens framställning icke för närvarande måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. Nej, det innehåller, att »Riksdagens framställning icke måtte till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda». Orden kunna icke blifva tydligare, än de äro skrifna. Om finansministern hade hemställt, att Riksdagens framställning »för närvarande» icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda, då hade jag ej väckt denna motion.

För öfrigt tycker jag, att just i den omständigheten, att utrikesministern enskildt till mig sagt, att han hade utsigt att nästa år genom underhandling kunna vinna något, ligger en maning till Riksdagen, att hos Kongl. Maj:t göra en anhållan derom. Ty det är ju icke gifvet, att utrikesministeru verkligen inleder sådana underhandlingar fastän han kan tänka sig, att, om de komma till stånd, ett godt resultat skulle kunna vinnas. Om Riksdagen nu afslår en framställning till Kongl. Maj:t i nämnda syfte, så kan han ju anse sig sakna skäl dertill.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena framstälde herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall till den af herr Jansson i Krakerud i ämnet afgifna reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef emellertid be-

*Angående inledande af underhandlingar för inskränkan-
kande af den franske handelsresande medgifna rättighet att inom Sverige upptaga besällningar å brännvin m. m.
(Forts.)*

Angående gärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren god-
inledande af kända voteringsproposition:
underhand-
lingar för-
inskrän-
kande af
den franske
handels-
resande
medgifna
rättighet att
inom Sverige
upptaga
beställningar
å åbränvin
m. m.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkt
4 af förevarande utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets hemställan,
bifallit den vid denna punkt af herr G. Jansson afgifna reservation.

Omröstningen visade 49 ja, men 132 nej; och hade kammaren
alltså fattat sitt beslut i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 2.

Härefter företogs till handläggning statsutskottets utlåtande n:o
7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvud-
titel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Punkten 4.

Angående
anslag till
en entomolo-
gisk anstalt.

Kongl. Maj:t hade föreslagit, att Riksdagen måtte bevilja till af-
löning åt en föreståndare för en entomologisk anstalt vid landtbruks-
akademiens experimentalfält 4,000 kronor för år, till aflöning åt en
assistent vid samma anstalt 1,000 kronor för år samt för anstaltens
underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifva, att före-
ståndarens aflöning efter innebafvarens af beställningen väl vitsordade
tjenstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst
efter det han blifvit antagen, finge höjas med 500 kronor och efter
ytterligare fem års enabanda tjenstgöring å nyo höjas med 500
kronor; och hemställde utskottet:

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bi-
fallas, att Riksdagen, för inrättande af en under landtbruksstyrelsen
ställd entomologisk anstalt, beviljar till aflöning åt en föreståndare
för samma anstalt 4,000 kronor för år, deraf 2,500 kronor såsom lön
och 1,500 kronor i tjenstgöringspenningar, till aflöning åt en assistent

vid anstalten 1,000 kronor för år samt för anstaltens underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifver, att föreståndarens aflöning efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det han blifvit antagen, må höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjänstgöring å nyo höjas med 500 kronor.»

Angående
anslag till
en entomolo-
gisk anstalt.
(Forts.)

Häremot hade i en vid punkten fogad reservation herrar *Pehrson* i Törneryd och *Persson* i Stallerbult yrkat: »att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen, för inrättande af en under landbruksstyrelsen stäld entomologisk anstalt, beviljar till aflöning åt en föreståndare för samma anstalt 3,000 kronor för år, deraf 2,000 kronor såsom lön och 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar, till aflöning åt en assistent vid anstalten 1,000 kronor för år samt för anstaltens underhåll och drift 1,500 kronor för år, äfvensom medgifver, att föreståndarens aflöning efter innehafvarens af beställningen väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknadt från och med året näst efter det han blifvit antagen, må höjas med 500 kronor och efter ytterligare fem års enahanda tjänstgöring å nyo höjas med 500 kronor»;

Efter föredragning af punkterna anförde:

Herr *Pehrson* i Törneryd: Jag har icke något annat att erinra mot utskottets hemställan i denna punkt än det, att jag anser, att den föreslagna aflöningen till föreståndaren för anstalten i fråga är satt något högt. Som herrarne torde finna, har det skäl, som anförts för utskottets förslag till föreståndarens aflöning, varit det, att föreståndarne för agrikulturkemiska och växtfysiologiska anstalterna hafva samma aflöning, som här är ifrågasatt. Mig synes, som om en dylik grundsats vid reglerandet af löneförhållanden ej i hvarje fall är lämplig, ty de aflöningar, som redan äro bestämde, kunna antingen vara för *höga* eller ock för *låga*, utan jag tror det rätta härvidlag vara att i hvarje särskildt fall se till, att aflöningen är afpassad efter det arbete, som fordras, och de kvalifikationer, som hos personerna i fråga krävas.

Jag vågar ej säga, att jag tilltror mig kunna bestämma, hvad som i det här fallet kan vara det rättaste och lämpligaste, men så mycket synes mig i alla fall vara klart, att i fråga om en anstalt så pass *ny*, som denna är, vet man ännu ej mycket om, hvad godt och nyttigt den kan komma att uträtta. Det är framtiden förbehållet att visa, hvad nytta denna anstalt kan komma att föra med sig; derest dess arbete kommer att taga en *praktisk* riktning, tror äfven jag för min del på, att anstalten kan komma att blifva till stort gagn.

Emellertid synes mig det arbete, som föreståndaren kan komma att utföra, kunna ersättas med ett mindre aflöningsbelopp, än hvad som här är ifrågasatt. Jag har därför tillåtit mig att framhålla min särskilda mening i den reservation, som af herr *Carl Persson* och mig i denna punkt är bifogad utskottets betänkande, och hvartill jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Angående
anslag till
en entomolo-
gisk anstalt.

(Forts.)

Herr O. Jonsson i Hof: Ja, hvilken nytta anstalten kan komma att göra, är ju icke så lätt att på förhand bedöma, men *ny*, såsom den föregående talaren antog, är den i själfva verket icke, ehuru den enligt det föreliggande förslaget får något större omfattning än den hittills haft. Samme man, som jag antager och vet skulle få denna föreståndarplats, har nemligen under en lång följd af år sysselsatt sig med enahanda arbete, och ett helt och hållet *nytt* arbetsfält är det således icke, som man här beträder.

Hvad nu beträffar aflöningen till föreståndaren, är att märka, att, om äfven hans aflöning i kontant är satt alldeles lika som föreståndarnes för agrikulturkemiska stationen och växtfysiologiska anstalten vid landtbruksakademiens experimentalfält, så skiljer den sig deremot i det hänseendet, att *denne* föreståndare icke skulle få bostad, hvilket de två andra hafva, och det blir således så mycket mindre denne föreståndare får i inkomst, som värdet af denna förmån utgör för de två andra; och att göra *större* skilnad i löneförmåner mellan dessa tre personer lär väl knappast vara fullt lämpligt och förhållandevis riktigt.

Jag tror därför, att det aflöningsbelopp, som af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, är rätt väl afpassadt, och det äfven med hänsyn till den fördelning i lön och tjänstgöringspenningar, som af utskottet föreslagits.

Jag tager mig därför friheten att yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit hvartdera af de båda yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 5.

Mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.

I en inom Andra Kammaren af herr *A. V. Ljungman* afgifven motion, n:o 208, hade hemställts, »det måtte Riksdagen besluta att, med nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 40,000 kronor, fastställa såsom vilkor för anslagets anlåtande, att det allenast må användas till de ur fiskerihänsyn »praktiska behovens tillfredsställande».

Utskottet, som inhemtat, att, efter det ifrågavarande anslag år 1889 höjts till 42,700 kronor, det högsta belopp, hvarmed det utgått, utgjort 27,939 kronor 70 öre, hemställde i föreliggande moment:

att Riksdagen, med afslag i öfrigt å herr *Ljungmans* ifrågavarande motion, måtte bestämma anslaget till fiskerinäringens understöd till 35,000 kronor.

I afgifven reservation hade deremot herrar *Chr. Lundeberg, I. Kerfstedt, A. G. L. Billing, K. Bohnstedt, N. Fosser, I. Wijk, G. D. R. Tornerhjelm, E. Fränckel*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *Th. Nyström* och *S. Tham*, hemställt, att, med förklarande, det Riksdagen icke hade något att erinra mot Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, herr Ljungmans motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Angående nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

Efter det utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Johansson i Bastholmen: Jag har begärt ordet för att afgifva en protest mot statsutskottets hemställan i denna punkt. Statsutskottet har nemligen här föreslagit den betydliga nedsättningen af 7,000 kronor i det ordinarie anslaget till fiskerinäringens understödande.

Doktor Ljungman har i sin motion, som nu behandlas i samband med denna fråga, föreslagit en *mindre* nedsättning, men uppenbart är, att denna hans motion visat statsutskottet den väg, som det nu har gått. Jag kan därför icke annat än beklaga, att denna motion framkommit, då vi uppenbarligen eljest fått hafva denna foud orörd.

Utskottet stöder sin motivering derpå, att detta fiskerianslag under de gångna åren ej blifvit till fullo användt. Jag ber att deremot få anmärka, att vårt lands läge är sådant, att våra kuster omgifvas af stora hafssträckor, och att vi dessutom inom landet ega stora insjöar, till följd hvaraf fiskerinäringen utgör en vigtig beståndsdel af vårt lands näringslif. Tydligt är därför, att i den mån företagsamheten allt mer och mer ökas, anspråken på understöd äfven komma att i allt högre grad stegras, och att följaktligen detta anslag, som af Riksdagen blifvit beviljadt, i en framtid icke kommer att förslå till fyllande af de behof, som för denna näring komma att uppstå. I Bohuslän bildades t. ex. föregående år ett bolag, som med fiskeriredskap och manskap utrustade en ångare och utsände den till Island för bedrifvande af fiske. Resultatet af detta företag var sådant, att denna expedition återkom till Bohuslän med icke mindre än två ångbåtslaster med fiskevaror, men naturligt är, att ett så helt och hållet nytt företag kräfver stora omkostnader, och så var äfven fallet med detta. Fastän utbytet blef så rikligt, hafva säkerligen de personer, som satt i gång denna affär, ändå fått vidkännas uppoffringar af egna medel. Man har emellertid icke latit afskräcka sig, utan kommer till nästa år att utsända en ny expedition, men jag tror mig veta, att man tänkt, att då möjligtvis få något statsunderstöd. Dylika förhållanden kunna uppstå äfven inom andra delar af vårt land, och då vore det att beklaga, om Riksdagen nu skulle nedsätta detta anslag, så att vederbörande statsråd icke skulle blifva i tillfälle att gifva det understöd, som så väl skulle kunna komma att behövas.

Mina herrar! Jag anhåller därför hos kammaren, att den icke måtte taga någon hänsyn till en motion, som afgifvits i ett ögonblick af tillfälligt misshumör öfver, att detta anslag icke blifvit användt såsom motionären önskar, utan att kammaren måtte afslå utskottets hemställan och bifalla den kongl. propositionen, till hvilken jag således anhåller att få yrka bifall.

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.
(Forts.)

Herr Svanberg: Innan jag går att i sak yttra mig om den nu föredragna punkten, kan jag ej undgå uttala min stora förundran deröfver, att den i sammanhang med denna punkt af statsutskottet behandlade motionen, deri föreslås, »det måtte Riksdagen besluta att, med nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd från 42,000 kronor till 40,000 kronor, fastställa såsom vilkor för anslagets anlitande, att det allenast må användas till de ur fiskerihänsyn »praktiska behöfvens tillfredsställande», utgått från en person, hvilken själf för vetenskapliga ändamål, hvilkas stora betydelse för fiskerinäringen han förut med rätta varit den förste att framhålla, af statsverket, af anslagen på sjetta hufvudtiteln, under en följd af år uppburit icke obetydliga belopp hvilka, enligt hvad jag inhemtat, uppgå till öfver 30,000 kronor, och hvars hos Kongl. Maj:t gjorda framställning, daterad den 16 maj 1888 och omförmäld i statsverkspropositionen till 1889 års Riksdag, om 4,000 kronor under hvart och ett af åren 1888—1890 för, såsom orden lydde, »bearbetning och komplettering samt utgifvandet i tryck af under föregående undersökningar samladt material och inhemtat erfarenhet», torde i icke ringa grad bidragit dertill, att 1889 års Riksdag höjde anslaget till fiskerinäringens förkofrande från dess dåvarande belopp 17,600 kronor till det nu utgående eller 42,000 kronor. Jag kan icke förklara den saken på annat sätt, än att motionären nu på äldre dagar kommit till insigt om, att dessa anslag varit åtminstone delvis bortkastade. Jag vill dock icke tro något sådant, utan anser att alla anslag, som tilldelas näringarne i vetenskapligt syfte, äro väl använda penningar. Såsom exempel härpå vill jag anföra de anslag, som tilldelas jordbruket för upprätthållande af landtmannaskolor och öfriga anstalter för jordbruksundervisningen o. s. v., samt — särskildt hvad fiskerinäringen beträffar — anslagen för anställande af sådana undersökningar, som nu pågå vid Göteborgs och Bohus läns kuster, nemligen de hydrografiska undersökningarne, hvilka omfattas med lifligt intresse och till en del äfven blifvit internationella. Äfven i afseende på näringarne gäller det, att teori och praxis böra följas åt, att de böra understödja hvarandra och räcka hvarandra handen. I denna del har statsutskottet icke heller förordat motionärens framställning, nemligen i fråga om fastställande af det vilkoret, att anslaget »allenast och uteslutande må användas till de ur fiskerihänsyn »praktiska behöfvens tillfredsställande».

Men deremot har, med anledning af motionen, såsom redan blifvit anmärkt, statsutskottet föreslagit anslagets nedsättande med icke mindre än 7,000 kronor; och jag medgifver, att utskottet dertill kunnat hafva skäl i det förhållande, att under fem uppräknade år — eller från år 1890 till och med år 1894 — anslaget icke till fullo utgått. Jag har tagit reda på, hvad som utgått äfven under år 1895, och dervid fått den upplysningen, att anslaget under detta år utgått med något öfver 30,000 kronor. Anledningen till, att anslaget icke till fullo användts, anser jag dock icke egentligen hafva varit brist på ändamål för anslagets användande, utan den torde snarare vara att söka i de olika och vexlande meningar, som ofta gjort sig gällande, rörande lämpligaste sättet för anslagets användande och, särskildt hvad Göte-

borgs- och Bohuslän beträffar, rörande administrationen af hafsfisket. Hvem eller hvilka som mest bidragit till denna oenighet och söndring i åsigt, lemna jag derhän; möjligen skulle representanterna från Göteborgs- och Bohus län i det afseendet kunna lemna några upplysningar. Framställningar i ämnet till Kongl. Maj:t och motioner inom Riksdagen hafva ju icke felats, men de hafva tyvärr ännu icke ledt till något resultat, kanske därför, att innehållet i desamma varit af något brokig och skiftande art.

Som herrarne möjligen veta, har jag haft den äran att som ledamot — till och med som ordförande i den ena — deltaga i de två sista fiskekomitéerna, och jag har derigenom kommit i tillfälle att få någon liten inblick i de bohuslänska fiskeförhållandena samt tillmäter mig någon, om ock icke så synnerligt stor, sakkännedom. Resultaten af den första komiténs — den så kallade fiskelagskomiténs — arbete föreligger redan nu i form af en Kongl. Maj:ts proposition till denna Riksdag och har nyligen blifvit remitterad till lagutskottet; den andra komiténs — den så kallade hafsfiskekomiténs — arbete skall, som jag har anledning antaga, redan vid nästa riksdag kunna blifva föremål för behandling. Då sålunda sjelfva lagstiftningen i ämnet, enligt hvad jag hoppas, snart hinner att blifva slutligen ordnad, måste administrationsfrågan ock framträda och kräfva sin lösning. Och sedan detta skett, torde mera säkerhet och jemnhet i afseende å sättet för fiskerinäringens upphjelpande komma att ernås.

Vid sådant förhållande hemställer jag — särskildt till representanterna för Göteborgs och Bohus län men äfven för andra län, der fisket är af någon synnerligare betydelse — huruvida det kan vara klokt att nu nedsätta det till en för hela landet så vigtig näring som fiskerinäringen utgående anslaget, helst statens tillgångar ju mycket väl medgifva dess bibehållande. Dessutom är jag öfvertygad, att då detta lagstiftningsarbete, såsom jag nämnt, inom kort blir fullbordadt, det om några år kommer att visa sig, att anslaget, om det nedsättes, blir otillräckligt, och det är en känd sak, att, när ett anslag en gång blifvit nedsatt, är det ej så lätt att åter få detsamma höjdt. Trots det, att alla ledamöter af statsutskottet från denna kammare varit eniga i att föreslå anslaget nedsättande, vågar jag därför anhålla, att kammaren ville bibehålla detsamma vid nu utgående belopp, och yrkar alltså bifall till den af Första Kammarens ledamöter afgifna reservationen.

Slutligen tillåter jag mig uttala ett litet blygsamt tvifvel, huru vida det kan vara riktigt, att, såsom det påstås i den vid herr Ljungmans motion såsom bilaga fögade und erdåniga skrifvelsen från Orusts och Tjörns fiskeriförening, det bohuslänska sillfisket skulle kommit att lemna »en flera millioner kronor större årlig afkastning än nu är fallet, om från det allmännas sida vidtagits åtminstone de för ett godt resultat mest nödiga åtgärderna» — hvilket väl vill säga, om regeringen hade intresserat sig för och sökt bidraga till inrättande af den af motionären så varmt åtrådade fiskeristyrelsen.

Ja, skulle verkligen så vara fallet, då skulle både jag och, som jag tror, många med mig, som vid de senaste riksdagarna på statsutskottets tillrådan röstat emot denna motionärens framställning, nu

Angående nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd.

(Forts.)

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.

blifva litet ängerköpta; men jag föreställer mig, att författaren till denna inlaga — motionären känner honom möjligen bättre än jag — i sin ifver att plädera för saken har råkat räkna för fort och kanske med något för många nollor.

(Forts.)

Herr Ljungman: Beträffande min motion skall jag först be att få redogöra för dess orsaker och syfte. När man i ett land som vårt, der man icke hittills egnat någon större omvårdnad åt fisket, vill göra något derfor, bör man ju ställa sig till efterrättelse erfarenheten från andra länder, der man intensivare egnat sig åt fisket, och der fisket spelar en större roll än hos oss. Det land, som då låg oss närmast, var naturligtvis Norge, der fisket är af sensenligt större betydelse än hos oss och utgör en af landets hufvudnäringar, och man hade då skäl att undersöka, hur man bar sig åt der. Der har man handlat mycket klokt: man har anslagit särskilda belopp till fiskeriadministrationen och särskilda belopp till vetenskapliga hafsundersökningar, men man har icke som hos oss fört tillsammans allt i en rund summa och låtit de olika intressena sedan kivas om beloppet. Det sätt, man valt i Norge, har äfven blifvit användt i Skotland; man har der anslagit en viss bestämd summa till vetenskapliga hafsundersökningar och andra till fiskeriadministrationen utan all sammanblandning. De intressestrider, som ha egt rum hos oss, saknas därför der fullständigt. — Och man må ej inbilla sig, att denna intressestrid hos oss är ringa, den är tvärtom ganska stark. När helst i vårt land med hänsyn till det rika hafs fisket vid vestkusten varit fråga om att vidtaga åtgärder till förmån för afsättningen af fångsten eller till förmån för fiskarebefolkningen, ha alltid emot detta skjutits fram de hydrografiska och biologiska undersökningarna — alltid; det finnes ej ett enda fall, der så ej har skett. Och vårt land står ej ensamt i det fallet. Jag vill gå tillbaka till år 1883 — till den då hållna fiskeutställningen i London, till hvilken äfven hos oss beviljades statsanslag. Der väcktes i samband med denna utställning fråga om att man borde förbättra de engelska fiskarens ställning, och det var mycket framstående folk, bland andra hertigen af Edinburg, drottning Victorias andre son, som intresserade sig för den saken. Men den sköts undan och i stället tog man sig för att inrätta en anstalt för hufvudsakligen biologiska undersökningar i Plymouth. Och fiskarena ha det likadant som förut; för dem blef intet åtgjordt.

Det är af dessa anledningar jag kommit på den tanken, att, om vi nu här följde det goda föredömet från Norge och skilde anslagen åt, vi skulle få det bättre stäldt, än vi nu ha det, och lika bra som i Norge. Då jag föreslagit en nedsättning i detta anslag af 2,000 kronor, är det ju en bagatell; der står ju kvar ett anslag på 40,000 kronor, som fiskerinäringen får behålla för praktiska behof ensamt, och anslaget blir ju i sjelfva verket således rikligare för dessa behof än det nu utgående, som skall fördelas åt flera olika håll; mitt förslag afser således i sjelfva verket en *förhöjning* och icke en *nedsättning* af anslaget. Herr Johansson torde således finna, att det ej alls är i något »misshumör» min motion blifvit väckt, utan

att motionen tvärtom är ur fiskerihänsyn mycket klok. Men skulle det bli fråga om att, som han vill, understödja fiskerinäringen med premier, ja, då förslå hvarken 40,000 eller 50,000 eller ens 100,000 kronor mycket, ty det blir en mycket dyr affär, om man vill främja fiskehandteringen på det sättet. Då är det ej värdt att komma med små belopp.

Hvad åter herr Svanberg yttrade, var litet märkvärdigt. Han sade, att de undersökningar, jag utfört, varit af den art, att de egentligen voro teoretiska. Detta är aldeles misstag; de undersökningar, jag utförde, voro rent *praktiska*. Det anslag, som utgick till mig, var väl ej heller fullt så stort, som han uppgaf. Han har hemtat sina siffror från 1889 års proposition, men denna upptager äfven penningar, som jag aldrig fått, t. ex. anslag till en båt å fyra- eller femtusen kronor, som lyftades af professor Smitt i stället — han kallade för resten helt blygsamt båten med sitt eget förnamn »Fredrik».

Dessa fiskeundersökningar iubragte mig för öfrigt icke någon inkomst, tvärtom. De anslag, som jag fick, räckte icke till att betäcka ens de direkta kostnaderna. När undersökningarna sedan afbrötos, hade jag åtskilliga arbeten ogjorda, och jag begärde då af regeringen endast att få i anslag *det belopp, jag hade måst tillskjuta af egna medel* — till Riksdagen kom jag aldrig in med någon begäran, utan det är vederbörande statsråd, som i sitt anförande till statsrådsprotokollet omnämnt saken. Detta lär således näppeligen hafva bidragit till anslagets höjande. Jag har emellertid för länge sedan öfvergifvit hvarje tanke på att taga befattning med de der arbetena; det har gått tio år sedan dess, och jag är nu aldeles icke vidare intresserad af att *ånyo göra ekonomiska uppoffringar* för dylika arbeten och utsätta mig för de dem åtföljande stora obehagen.

Hvad herr Svanberg nämnde om fiskekomitéerna, borde han helt och hållet ha tegat med. Han har der alls icke inhämtat någon kunskap om förhållandena i Bohuslän, ty när komitéerna foro ut till fiskelägena, följde herr Svanberg aldrig med. Och då jag ville, att hafsfiskekomitén skulle skötas praktiskt, så att komitén skulle låta en eller ett par af sina medlemmar resa omkring till fiskelägena och äfven till Norge, då motsatte sig herr Svanberg och herr Johansson samt fiskeritillsyningsmannen, som äfven var med i komitén, detta förslag: och de utgjorde majoritet, så att jag kunde mot dem ingenting utträtta. Hade jag fått råda, så hade man med en tredjedel af kostnaden åstadkommit ett mångfaldigt bättre resultat.

Herr Svanberg gjorde vidare en liten anmärkning mot bilagan till min motion, skrifvelsen från Orusts och Tjörns fiskeriförening. Det skulle han ej ha gjort, ty det sitter praktiskt folk der, som förstå denna sak. Vid ett fiske, som inbringar långt mera än en million tunnor om året, vill det verkligen ej mycket till för att genom praktiska åtgärder drifva upp dess afkastning till några millioner kronor. Hade man gjort allt hvad som kunnat göras för att öka afsättningen och få bättre betaldt för fångsten, så hade fisket helt säkert inbringat ofantligt mycket större belopp än hvad det nu gjort. De af herrarne, som läsa stockholmstidningen Aftonbladet, hafva deri ej sällan sett klagomål öfver den ringa afkastningen af bohuslänska

Angående nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*

(Forts.)

fisket, trots dess storlek. I det fallet vill jag också gifva Aftonbladet rätt, att detta fiske gifver alldeles för liten afkastning i förhållande till fiskets kolossala beskaftenhet.

Såsom jag många gånger förut frambållit både här i kammaren och annorstädes, är det hufvudsakligen två saker, som det ligger vikt uppå, då det gäller att gynna fiskerinäringen. Det är att draga försorg om en möjligast god afsättning af fiskfångsten, med alla de medel, som stå till buds, samt att befrämja fiskelägenas kraftiga utveckling och i sammanhang dermed sörja för deras befolknings ekonomiska och sociala välbefinnande. Hade man velat gå denna väg, såsom jag många gånger förut föreslagit, hade man enligt min åsigt äfven vunnit ganska mycket.

Hvad vetenskapen beträffar, så unnar jag den allt möjligt godt. Jag var den förste i vårt land, som väckte förslag om inrättande af både en biologisk station och en hydrografisk anstalt vid vestkusten, och såsom bekant har en biologisk station äfven der inrättats, ehuru jag icke hade någon del i dess åstadkommande; det var professor S. Lovén som äran dervid tillkommer. Denna anstalt har varit vetenskapen till mycket stort gagn och den bragtes till stånd, utan att man derfor använt ett enda öre af fiskerianslaget. Meteorologiska centralanstalten har också kommit till stånd, utan anlitande af anslagen till näringarnas administration. Och är det så, att man verkligen behöver ett anslag för oceanografiska undersökningar, bör man enligt mitt förmenande förfara på samma sätt, nemligen hos Riksdagen begära ett anslag för just det ändamålet och icke tillrycka sig medel af anslag, som äro beviljade för *helt andra ändamål*. Jag tror sålunda, att den väg, som användes vid inrättandet af skanska hofrätten, icke bör följas. Denna inrättades, såsom herrarne veta, af Kongl. Maj:t på administrativ väg, utan att Riksdagen fick tillfälle att yttra sig i frågan. Nej, kom till Riksdagen och begär ett särskildt anslag för dessa vetenskapliga undersökningar, och om Riksdagen pröfvar dem nödiga och nyttiga, beviljas nog anslaget. Men tag icke medel till dem från andra anslag, som äro afsedda till fiskerinäringens understöd.» Jag skattar vetenskapen alldeles för högt för att önska, att den skall lefva såsom en parasit på vare sig fiskerinäringens eller andra näringars bekostnad. Det skadar och ned-sätter för öfrigt vetenskapen, att den sammankopplas med näringarnas administration. Jag tror, att de vetenskapsmän, som sysselsätta sig med undersökningar i förevarande hänseende, gjort bättre i att icke draga några förhastade slutledningar i afseende på fisket, ty jag befarar, att hvarje praktisk man, som känner till fiskeförhållandena, skrattar åt deras resonnement i denna del. Det hade varit klokare af dem att blott och bart hålla sig till det fält, som de förstå, nemligen den rent vetenskapliga sidan af saken.

Hvad nu den föreliggande frågan i sin helhet beträffar, vill jag fästa uppmärksamheten på, att det allra förmånligaste vore ju, om min motion bifölles, ty då finge man hos oss ett bestämdt anslag för ett bestämdt ändamål, alldeles såsom man har i Norge, och det af mig föreslagna anslagsbeloppet blefve betydligt *större*, än hvad som någonsin utgått till sjelfva fiskerinäringen. Om emellertid min motion

nu icke har någon utsigt att viinna framgång i Riksdagen, hoppas jag likväl, att uppmärksamheten blifvit fäst på saken, så att regeringen framdeles i sin proposition om statsverkets tillstånd och behof skiljer mellan de olika intressena och låter särskilda anslag beviljas för särskilda ändamål, i enlighet med hvad grundlagen bjuder.

Jag hemställer om bifall till min motion.

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*

(Forts.)

Herr Petersson i Runtorp: Jag begärde ordet, då jag hörde, att representanterna för den bohuslänska fiskerinäringen började blifva rädda för följderna af den af utskottet föreslagna nedsättningen af anslaget till fiskerinäringens understöd. Jag vill då upplysa om att utskottet icke haft för afsigt att gå fiskerinäringen allt för nära, utan utskottet unnar denna näring likasom alla andra näringar allt godt. Utskottet har emellertid utgått från den åsigt, att det har rätt och skyldighet icke blott att höja de anslag, som befinnas otillräckliga, utan äfven att sänka sådana anslag, som befunnits allt för höga. Utskottet fann, att under de gångna åren det nu ifrågavarande anslaget icke behöft till fulla tagas i anspråk, och då utskottet beträffande åtskilliga andra punkter höjt anslagsbelopp, som förut icke räckt till, ansågo vi det passa i stycke att här göra en nedsättning. Anslaget är emellertid icke satt så nått, att det icke kommer att räckta till. Detta var det hufvudsakliga skälet för nedsättningen, och icke den väckta motionen, såsom herr Ljungman tycktes tro. Skulle det likväl framdeles visa sig, att det behöfves så stora belopp, som här uppgifvits, för understödande af fiskerinäringen inom Göteborgs och Bohus län, skall det säkerligen icke blifva svårt att åter få detta anslag höjdt. Men då vi ju nyss hört, att värdet af dervarande fiskares fångst uppgår till milliontals kronor, kommer nog en förhöjning af anslaget icke att så snart behöfvas.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Det kan ju egentligen icke förundra någon att, då man funnit, att ett anslag under loppet af åtskilliga år icke blifvit till sitt fulla belopp anlitadt, man då anser, att detta anslag bör nedsättas till ett belopp, som motsvarar det verkliga behofvet. Hvad nu förevarande anslag beträffar, veta vi alla, att det år 1889 af Riksdagen höjdes från 17,600 kronor till 42,000 kronor på grund af de många framställningar, som då förelågo. Men om man vill se saken rätt, skall man finna, att det kan vara tvifvel underkastadt, huru vida landet då verkligen var beredt för att i ett slag öka sina ansträngningar för fiskerinäringens utveckling i så hög grad, som anslagsförhöjningen förutsatte. Jag tror att det visat sig, att landet verkligen icke då var fullt rustadt dertför, men jag anser på samma gång, att den stora förhöjning af anslaget, som då skedde, varit till synnerlig nytta för vår fiskerinäring. Det har nemligen befunnits, att under de sedan dess förflutna åren har fiskerinäringen börjat reglera sig efter vissa bestämda normer, i stället för att den förut famlat hit och dit, och ingen bestämdt visste, huru den rätteligen skulle ordnas. Man kan alldeles tydligt spåra, huru det allmänna intresset för denna näring under dessa år stigit. För hvarje

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.
(Forts.)*

är har det varit något hushållningssällskap, som förut icke åtnjutit bidrag från detta anslag, som anmält sig dertill. Under hvart enda år har ett eller flera hushållningssällskap tillkommit, och redan i år har ett nytt hushållningssällskap anmält sig, nemligen Kopparbergs läns. På detta sätt få vi så småningom hela vår fiskeridministration ordnad på ett lämpligt sätt och komma slutligen derhän, att man kan öfverse hela denna näring på helt annat sätt än man kunde före år 1889.

Hvad nu särskildt beträffar den af statsutskottet föreslagna nedsättningen af anslaget, synes det mig hafva varit önskligt, att utskottet, innan det beslutat sig för att tillstyrka nedsättningen, satt sig i beröring med civildepartementet. Jag tror, att utskottet då skulle hafva funnit, att den nedsättning, som nu är i fråga, är under nuvarande förhållanden ganska olämplig. För år 1895 har nemligen af anslaget utgått omkring 28,000 kronor, och man kan nästan vara viss på att ungefär samma belopp för hufvudsakligen enahanda ändamål kommer att utgå äfven i år. Men derjemte hafva anmälts åtskilliga nya behof. Bland dessa vill jag nämna den af kammaren nyss medgifna förhöjningen för bekostande af förste och andre fiskeriassistenternas resor, som medför en förhöjd utgift af 1,000 kronor. Dessutom har Kongl. Maj:t redan beviljat till Kopparbergs läns hushållningssällskap 1,000 kronor för detta år. Om jag nu frånser gamla ansökningar, som ligga inne, om anslag till sillundersökningar m. m., hafva ändock anspråk på bidrag från detta anslag, utöfver föregående är bifallna, yppats till sammanlagdt omkring ungefär 17,000 kronor. Läger jag nu tillhopa dessa 28,000, 2,000 och 17,000 kronor, kommer jag upp till ett belopp af 47,000 kronor. Då alla dessa ansökningar ännu icke äro pröfvade, kan jag nu icke säga, huruvida de belopp, som begäras, kunna komma att utgå, men så mycket torde dock framgå häraf, att man nu har kommit till en tidpunkt, då anslagets tagande i anspråk till dess fulla belopp kan motses. Jag anser det därför beklagligt, om Riksdagen nu i denna stund skulle besluta sig för en nedsättning af anslaget, ty derigenom skulle man antagligen minska det intresse, som under de senare åren visat sig stadt i ständig utveckling. Det är därför jag skulle vilja hemställa till kammaren att bestämma anslaget till samma belopp, hvartill det för i år är uppfördt, eller 42,000 kronor.

Jag förstår mycket väl den ärade motionärens resonnement, då han ansett sig kunna föreslå en nedsättning af anslaget från 42,000 till 40,000 kronor. Jag förstår mycket väl, att han, såsom en af de mest intresserade för denna näring, icke alls gjort detta i afsigt att på något sätt skada densamma. Hans skäl härtill är naturligtvis det, att han vill hafva skilda anslag till fiskerinäringen för dels rent vetenskapliga och dels rent praktiska ändamål. Men äfven om det uttryckligen föreskrifves, att så och så stort belopp endast må användas till de ur fiskerihänsyn praktiska behofvens tillfredsställande och så och så stort belopp för dithörande vetenskapliga ändamål, är likväl gränsen mellan dessa olika ändamål i många fall mycket svår att uppdraga. Ty det finnes praktiska undersökningar i detta fall, hvilka måste vara baserade på ett rent vetenskapligt underlag, om

de skola hafva någon verklig praktisk nytta med sig. Detta vill jag påstå vara fallet med de hydrografiska undersökningarna, som här nyss blifvit omnämnda. De stora sillfiskeperioderna utgöra 50 å 70 år. De hydrografiska undersökningarna afse bland annat just att bringa klarhet öfver den dunkla frågan, hvart sillen, när den vid en sådan periods slut öfverger vestkusten, ställer sin kosa, så att vi skola kunna följa honom dit han flyttar sig och der fortsätta fisket. Såvidt jag förstår, är detta ett rent praktiskt ändamål.

Jag vill också påpeka, att rent vetenskapliga iktyologiska undersökningar bedrivnas ju hos oss med anslag från 8:e hufvudtiteln, dit de också egentligen höra, så att på 6:e hufvudtiteln behöfver man icke något anslag för dem. Det kan, såsom jag redan framhållit, vara svårt att i hvarje särskildt fall draga upp gränsen mellan rent vetenskapliga och praktiska undersökningar, men har man det praktiska ändamålet klart i sigte, tror jag dock att det skall kunna ske utan fara att begå några afsevärda misstag härutinnan.

Herr Wijkander: Jag är öfvertygad om att det var flere än jag, som vid riksdagens början öfverraskades af att en utaf fiskerinäringens specielle målsmän framstälde yrkande på att detta anslag skulle nedsättas; och vår öfverraskning blef nog ej mycket mindre, då vi märkte, att statsutskottet gjort ändå större nedsättningar. Ja, jag är till och med öfvertygad om att motionären sjelf blef helt obehagligt öfverraskad häraf, äfven om han ej i denna stund vill erkänna det.

Emellertid måste jag medgifva, att det finnes rätt mycken logik i statsutskottets resonement. Ty om man endast fäster sig vid den statistiska utredningen och finner, att utgifterna under flera år varit betydligt mindre än anslaget belopp, ligger det nära till hands att taga i betraktande, huru vida icke anslaget kan nedsättas. Men på samma gång jag medgifver detta, skulle jag på det högsta beklaga, om Riksdagens beslut skulle blifva i öfverensstämmelse härmed. Ty, såsom det redan nu utförligt och sakligt framhållits från statsrådsbänken, är det gifvet, att det nästan icke var önskligt och knappast möjligt, att vid en så hastig höjning af anslaget, som skedde vid 1889 års riksdag, anslaget genast skulle blifva användt till hela sitt belopp. Det är endast så småningom som dessa medel kunna tagas i anspråk för verkliga praktiska åtgärder, så att summan blir fullt behöflig. Hvar och en, som har något reda på förhållandena, vet, att anspråken på detta anslag hafva vuxit med hvarje år, och att vi säkerligen äro mycket nära den tid, då anslaget behöfver utgå till sitt fulla belopp. Bra ledsamt skulle det därför vara, om Riksdagen nu, då statsinkomsterna äro rikliga och öfverskottet i statskassan är stort, och då vi samtidigt veta, att näringar och industri kämpa med svåra förhållanden, om Riksdagen nu, säger jag, skulle minska detta anslag, som år 1889 under mycket brydsammare förhållanden i afseende på statskassans ställning med sådan frikostighet anvisades.

På samma gång som jag säger, att det finnes en viss logik i statsutskottets motivering, kan jag åtminstone icke förstå logiken i motionärens. Han säger, att han önskar en nedsättning af detta anslag därför, att utaf anslaget utgå en del belopp för anställande af

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskerinäringens
understöd.
(Forts.)*

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*

(Forts.)

vetenskapliga undersökningar, hvilka, enligt hans åsigt, icke varit nog praktiska. Ja, jag vädjar till medlemmarne af denna kammare, som äro väl förfarna i praktiska värf; de veta väl, att ingenting genomgripande ästadkommes inom näringar och industri utan genom en samverkan mellan det vetenskapliga och det praktiska. Vi hafva äfven hört af motionären, att han ej ville påstå, det en sådan samverkan icke kunde vara bra, ehuru han ej ville, att vetenskap och praktik här skulle kifvas om detta anslag. Men, mine herrar, så vidt jag kan se, torde väl ej något sådant kif förekomma, då anslaget icke begagnats i så vidsträckt mån, att det varit fråga om att de vetenskapliga undersökningarna skulle på något sätt inkräkta på de uti motionärens tycke viktigare praktiska anspråken. Under sådana förhållanden synes det mig, som sagdt, att det bör vara bra svårt att kunna påvisa den ringaste anledning till ett kif mellan det praktiska och det vetenskapliga.

Icke annat än jag kan se, måste herr Ljungmans yrkande här bero på en ovilja från hans sida emot dessa vetenskapliga undersökningar, ehuru jag måste medgifva, att en sådan ovilja från hans sida förefaller fullkomligt oförklarlig. Motionären har ju sjelf under många år sysselsatt sig med sådana undersökningar och upprepade gånger inkommit till regeringen med framställningar, betonande vigten af ett sådant samarbete mellan vetenskap och praktik. Det är först på de sista åren, som han kommit till denna ändrade uppfattning angående de vetenskapliga undersökningarnas betydelse i detta afseende.

Låt då vara, att motionären sjelf anser sig hafva anledning att med missnöje se tillbaka på det gångna arbetet! Men har han då ej följt med de nyare undersökningarna och sett, att dessa verkligen äro af betydelse för det praktiska? Det har dock lyckats de svenska forskarne på detta område att under de senare åren komma till sådana praktiska resultat, att de äfven utom vårt eget land vunnit erkännande. Och det har visat sig, att dessa normän, hvilka motionären prisar som så praktiska och som äro så förståndiga och hafva en så god förmåga att verkligen tillvarataga sina intressen, erkänt de praktiska resultaten af dessa de svenska forskarnes undersökningar, så att på de senare åren liknande undersökningar anordnats utefter Norges vestkust och Norges kust vid Skagerack. Särskildt hafva de hydrografiska undersökningar, som i år ega rum på vestkusten, kommit till stånd på framställning från den norska regeringen, genom dess Indredepartement, och på grund af den direkt praktiska betydelse, de visat sig ega, lemnas bidrag till undersökningarna af fiskeriföreningar på vestkusten, hvilka omfatta dem med det lifligaste intresse. Man har kunnat påvisa ett direkt samband mellan hafsströmmarne, mellan de olika vattenlagren och sillstimmens uppträdande; man har påvisat, hurusom sillens inträngande i skärgården står i det närmaste samband med uppträdandet af vattenlager af en viss bestämd salthalt och temperatur. Då meteorologiska och hydrografiska förhållanden göra, att dessa vattenlager trängas tillbaka, försvinna också sillstimmerna.

Att en person, som följt med dessa undersökningar, kan säga, att de äro utan någon praktisk betydelse, förefaller särskildt egendomligt just i dessa dagar, då för en vecka sedan Bohusläns hushållningssällskap anslagit ett belopp för anskaffande af fullständig apparaturrustning för upphemtande af vattenprof på stora djup i ändamål att söka följa vattenlagrens rörelser. Dessa undersökningar vill man anställa i det yttersta skärgårdsbandet, för att man må kunna gifva fiskarebefolkningen upplysningar och förutsäga, när sillen är på väg in emot skärgården, eller, när den är på väg att lemna den, bestämma, på hvilket djup och hvar den är att finna. I ett sådant ögonblick synes mig en sådan invändning, som från motionärens sida nu gjorts, vara synnerligen egendomlig.

Mine herrar, jag har här endast velat frambälla, att det skulle vara egendomligt, om 1896 års Riksdag under nuvarande förhållanden ville lemna mindre bidrag till fiskerinäringen och tänka mindre högt om det understöd, som bör lemnas åt denna näring än för sju år sedan, då Riksdagen beviljade detta anslagsbelopp. Och det vittnar om en ganska stor *sjelfmedvetenhet* hos motionären att, om han också sjelf sträfvar för fiskeribäringens bästa, vara så öfvertygad om att hans åtgöranden äro de enda riktiga, att han här vill uppträda emot dessa andra, då medel, om det nuvarande anslagsbeloppet bibehålles, finnas för båda två.

Herr talman, jag yrkar bifall till reservanternas framställning.

Häruti instämde herrar *Melin, Liljeholm* och *Ahrenberg*.

Herr Bergström: Herr talman! Vid behandlingen af en del frågor äro naturligtvis åskilliga af Riksdagens ledamöter hänvisade till att grunda sin mening och sina vota på andras auktoritet. Hvad särskildt den viktiga frågan om fiskerinäringens befrämjande beträffar, torde detta rätt ofta ha varit händelsen. Så står Riksdagen nu i denna stund i valet mellan tvenne auktoriteter, å ena sidan statsutskottets, som anser, att vid anslaget till fiskerinäringens befrämjande fortfarande bör fästas det gamla vilkoret från år 1889, att medlen i första hand böra användas till de praktiska behofvens tillgodoseende och icke utan Riksdagens vidare hörande till fortgående statistiska arbeten, och å andra sidan motionärens, som yrkar, att vi böra stipulera såsom vilkor för anslagets anlåtande, att det allenast må användas till de ur fiskerihänsyn praktiska behofvens tillfredsställande.

Jag har haft anledning att söka finna skälen till detta motionärens yrkande. Hans motion är, såsom herrarne veta, mycket kort, men den innehåller åskilliga värdefulla hänvisningar.

Motionären har visserligen alldeles nyss framhållit, att han visst icke ställer sig fiendtlig mot de vetenskapliga forskningarna på detta område. Emellertid har han i sin motion hänvisat till en ytterligare motivering, som han framdeles under riksdagens lopp hoppades kunna meddela statsutskottet i ämnet. Denna ytterligare motivering eller åtminstone en del af densamma utgöres utaf en promemoria, hvilken inlemnats till statsutskottet, och hvilken promemoria på be-

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.
(Forts.)*

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*

(Forts.)

gäran, enligt hvad det meddelats, blifvit återgifven i en af hufvudstadens dagliga tidningar, Stockholms Dagblad. I denna promemoria yttrar motionären rörande de naturvetenskapliga forskningarna på detta område följande: »Intet af världens stora hafsfisken har dylika forskningar att tacka för sin tillkomst eller har af dem i någon den minsta mån främjats.» Detta är sålunda en uppfattning, som i ej obetydlig mån skiljer sig från den, som den ärade motionären nyss har tillkännagifvit.

Emellertid innehåller motionen äfven en annan hänvisning, nemligen till Riksdagens skrifvelse n:o 67 vid 1889 års riksdag, och med anledning af den hänvisningen har jag liksom en föregående talare gått tillbaka till denna saks historia vid nämnda riksdag. Jag har tagit del af 1889 års statsverksproposition, der jag å sjetta hufvudtiteln på sid. 52 funnit meddelandet om de 4.700 kronorna till anskaffande af en lämplig farkost, om hvilken herr Ljungman ju emellertid nu meddelat, att den icke egentligen får föras på hans räkning. Men statsverkspropositionen innehåller på samma ställe tillika det, att åt doktor A. V. Ljungman, hvilken från år 1873 hade i uppdrag att verkställa en del vetenskapliga undersökningar, anslagits ett arfvode, »som intill år 1880 utgick med 2,000 kronor för år, men derefter för hvarje af åren 1880—1883 höjdes till 3,200 kronor». Läger man nu i hop detta, och möjligen kan man dertill också lägga resekostnadsersättningar o. d. — ty dertill bör man vara berättigad — så kommer man nog till en siffra, som går löst på 30,000 kronor. Detta var den punkt, i hvilken herr Ljungman berigtigat ett yttrande af en talare på göteborgsbänken. Läser man så vidare uti samma kongl. proposition, så står der: »Dessutom hafva åt doktor Ljungman särskildt beviljats tillhoppa 5,200 kronor för studier rörande sillens vrakning och beredning till handelsvara samt för fortsatt bearbetning, komplettering och utgifvande i tryck af det af honom under hans föregående undersökningar samlade material.» Utan tvifvel kommer man således här fullt upp till en siffra mellan 30,000 och 40,000 kronor, säkerligen närmare den senare.

Detta har jag nu anført såsom ett bevis på, att motionären utan tvifvel vid en annan tidpunkt varit af en annan uppfattning rörande de vetenskapliga forskningarnas betydelse för detta praktiska område än den, han tillkännagifvit uti denna promemoria till statsutskottet; ty jag förutsätter nemligen, att, medan han sysselsatte sig med dessa arbeten, han var öfvertygad om deras betydelse. Det kan ju tänkas någonting annat, nemligen såsom en talare på göteborgsbänken antydt, att just herr Ljungmans sysselsättning med dessa vetenskapliga forskningar gifvit honom den öfvertygelsen, att de icke äro af någon betydelse för detta praktiska område. Emellertid har jag skäl att tro, att vid tidpunkten för denna vetenskapliga verksamhet hade han icke en sådan uppfattning. Jag har nemligen med anledning af denna statsverksproposition i civildepartementet tagit del af en inlaga till Konungen, som herr Ljungman ingaf den 16 februari 1884, d. v. s. efter afslutandet af de der undersökningarna. I denna inlaga säger herr Ljungman, att »sedan medlet af år 1873 ha på grund af Eders Kongl. Maj:ts nädiga bref af den 28 mars 1873 vetenskapliga under-

sökningar rörande sillen och sillfisket vid Sveriges westkust med understöd af allmänna medel utförts, i afsigt att genom dem åstadkomma dels en för utarbetandet af en förbättrad lagstiftning för sillfiskerieringen ombärlig *vetenskaplig* utredning, dels en sådan ökad kännedom om sillen, sillfisket vid westkusten och öfriga sammanhang med detta egande förhållanden, af hvilka sillfiskerieringen kunde skörda gagn. Dessa undersökningar, hvars utförande på förslag af kongl. vetenskapsakademien i näder blifvit mig anförtrodt, hafva för ernående af det äsyftade målet måst omfatta och afse» — här uppräknar herr Ljungman en del undersökningsområden i summa 8 punkter, af hvilka åtskilliga utan tvifvel just äro att hänföra till de naturvetenskapliga forskningarna. Och icke nog med det, utan när jag kommer till andra sidan, så säger herr Ljungman, att »ännu återstår ett rikligt material och mycken förvärfvad erfarenhet, som, efter att hafva underkastats vederbörlig bearbetning och komplettering, bör kunna i form af tryckta monografiska uppsatser öfver särskildt de sex sistnämnda af ofvan uppräknade föremål för den behöfliga *vetenskapliga* undersökningsverksamheten lända både näringen och den administrativa verksamheten till densammas förkofran till obestriddligt gagn.» Och därför hemställer herr Ljungman, att ett förnyadt anslag måtte gifvas honom, och motiverar detta med något, som påminner om hvad han yttrade för en stund sedan. Han säger nemligen, bland annat, det, att »då icke personlig vinst utan blott intresse för en af min hembygds hufvudnäringar, hvilken nu efter inträdandet af en ny sillfiskeperiod, som framdeles säkerligen kommer att utveckla sig till en på ett regelbundnare fiskeförlopp grundad storartad betydelse, drifver mig att än någon tid fortsätta denna min *vetenskapliga* verksamhet; och då statens utgifter för nämnda undersökningar hittills varit så ringa, och detta såväl i jemförelse med de summor, man i utlandet offrat på dylika *vetenskapliga* arbeten, som i förhållande till det praktiska resultat, mina arbeten medfört eller kunna väntas komma att medföra, så vågar jag» etc. hemställa om ytterligare anslag för liknande ändamål. Detta var år 1884. Enligt hvad sjelfva statsverkspropositionen år 1889 meddelar, var tydligen herr Ljungman ännu år 1888 af samma uppfattning, enär han då ingick med en ny framställning om att han, som år 1885 hade erhållit ett förnyadt anslag — han hade med anledning af en skrivelse af den 7 maj 1885 fått ytterligare 4,000 kronor — måtte 1889 få ett nytt anslag.

Allt detta har jag anført endast för att visa, att herr Ljungman tydligen förut varit af en helt annan uppfattning än han tillkännagifvit i den promemoria, som han ingifvit till statsutskottet vid årets riksdag.

Nu är det ju klart, att man redan nu har skäl att taga i öfvervägande, huruvida man bör ställa sig på den sidan, som söker att skilja den *vetenskapliga* verksamheten från de praktiska åtgärderna för fiskerieringens befrämjande. Herr Ljungman har framhållit, att dessa två grenar af verksamhet komma att kivas. Det förefaller mig emellertid bra egendomligt, att herr Ljungman icke redan år 1889 fäste Riksdagens uppmärksamhet på detta förhållande, då Kongl.

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskerieringens
understöd.
(Forts.)

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.

(Forts.)

Maj:t kom in med sin framställning till Riksdagen om höjande af anslaget till fiskerinäringens befrämjande. Det förefaller nästan som om herr Ljungmans egen position *då* föranledt honom att icke ställa sig på samma ståndpunkt i detta afseende som han numera gör.

Jag har i denna sista inlaga till statsutskottet fäst mig vid några andra ord i slutet, der herr Ljungman talar om vissa »naturvetenskapliga intressen af rent personlig innebörd». Ja, det låge utan tvifvel ganska nära till hands att misstänka, att herr Ljungman skulle vara af en annan uppfattning rörande dessa frågor, derest det vore andra personer, som hade att utföra dessa vetenskapliga undersökningar. Men då man naturligtvis icke får förutsätta något sådant, så vore det utan tvifvel önskligt, att den ärade motionären gifve en fullständig framställning af de sakliga, de — om jag så får lof att säga — opersonliga skäl, som föranledt honom att på det sätt, som nu varit fallet, verka för fiskerinäringens befrämjande.

Jag talade i början af mitt anförande om att man i vissa fall måste stödja sig på auktoriteter, då man bestämmer sin mening och sitt votum. Och herr Ljungman har utan tvifvel på ett par, om icke tre, områden en betydande auktoritet i denna kammare. Af dessa områden är fiskerinäringens det, der jag hade föreställt mig att denna auktoritet skulle hålla sig längst, men jag befarar, att om dylika framställningar, som hänga bra litet tillsammans med föregående framställningar, idkeligen komma, så kommer hans auktoritet att äfven på detta område taga en betänklig skada.

Det är endast i fråga om detta vilkor, som blifvit knutet till anslaget, som jag för tillfället yttrat mig. Jag har deremot icke ingått på frågan om beloppet, för hvars sänkande åtskilliga skäl nog torde tala. Men å andra sidan får man medgifva, att om nya framställningar inkomma till Kongl. Maj:t, och nya behof göra sig gällande, på sätt herr civilministern meddelat, så finnas verkligen stora skäl för att bibehålla anslaget vid dess hittills varande belopp, och därför tillåter jag mig yrka bifall till reservanternas förslag i denna punkt.

Herr Svanberg: För att icke kammaren skulle tro, att jag beträffande de herr Ljungman tilldelade anslag velat missleda densamma med några siffror, hade jag tänkt att till en del ur statsrådsprotokollet, som åtföljde statsverkspropositionen till 1889 års Riksdag, uppläsa hvad departementschefen yttrat. Deri är jag dock förekommen af en föregående talare. Jag har adderat de af departementschefen uppgifna siffrorna, och jag kan försäkra herrarne, att dessa sammanlagdt uppgå till 32,000 kronor — och då är ändå kostnaden för den »Smittska båten» icke inräknad. Om nu, såsom vi naturligtvis måste antaga, dessa siffror i statsrådsprotokollet äro rigtiga, så finna herrarne, att jag haft rätt i mina uppgifter.

Att herr Ljungman vill opponera sig mot desamma, kan jag ursäkta honom; det har förflutit många år, sedan han uppbar dessa anslag. Men hvad jag deremot mindre gerna vill ursäkta honom — ehuru jag ursäktar honom äfven för det — är, att han vågat för kammaren uppgifva, att jag såsom ordförande i den nyligen avslutade hafsissekomitén icke deltagit i de af komitén företagna resorna inom

skärgården. Jag ber honom då erinra sig — en af komiténs ledamöter, herr Johansson i Bastholmen, kan ju vitsorda det — att jag satt såsom ordförande vid dess möten både i Marstrand, Lysekil och Strömstad. Att jag deremot icke var med på några sammanträden, som höllos på fiskelägena, berodde på en öfverenskommelse mellan ledamöterna om göromålens fördelning. Jag följde emellertid komitén ända från dess utgångspunkt Göteborg till Strömstad, den nordligaste plats, som besöktes af komitén.

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*
(Forts.)

Herr von Friesen: Herr talman! Jag skall be att få återföra uppmärksamheten på det af statsutskottet framlagda förslaget. Jag vill icke inlåta mig på att blifva skiljedomare mellan de olika meningar, som uttalats angående lämpligaste sättet att använda detta anslag. Men då det blifvit framhållet här, att anledningen till att anslaget icke blifvit till fullo använt skulle vara de olika meningar, som gjort sig gällande på westkusten om rätta sättet för anslagets användande, så undrar jag, om man icke kunde få dessa meningar att enas något, om man nu instämde i statsutskottets förslag.

Det har här blifvit omtaladt, huru detta anslag höjdes 1889. Det hade då inkommit olika framställningar från skilda håll angående fiskerianslag, och dåvarande departementschefen anförde, att det visserligen icke då kunde bestämdt sägas, huru detta anslag skulle användas, men att det dock vore skäl att, såsom orden föllo sig, »få en förhöjning af anslaget med ett belopp, som bör tilltagas så pass stort, att ett väsentligt understöd kan för framtiden beredas fiskerinäringen». Deri ligger ju ett erkännande, att man icke hade riktigt klart för sig huru man skulle använda detta anslag, och att det ändock beviljades får ju tillskrifvas i synnerhet denna kammares benägenhet att, så fort det talas om fiske, skogar eller jordbruk, vara med om anslag, äfven om man icke har klart för sig, huru de skola användas. Men jag tror, att det var något obetänksamt att den gången sätta anslaget så högt som man gjorde, och det har sedermera visat sig. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet nämnde, att anslaget icke blifvit för åtskilliga år använt till sitt fulla belopp. Det är mycket sant — det har aldrig blifvit anlåtadt till sitt fulla belopp. Det höjdes år 1889, såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet nämnde, från 17,600 kronor till 42,000 kronor. Men såsom herrarna se af statsutskottets betänkande, så är det högsta belopp, som sedan dess utgått, 27,939 kronor 70 öre. Det var 1890, således första året, som det förhöjda anslaget var i staten uppfördt.

En föregående talare, herr Wijkander, nämnde, att anspråken på anslaget vuxit för hvarje år. Nej, det är så litet förhållandet, att anspråken på anslaget vuxit, att de snarare aftagit för hvarje år, åtminstone för de år, för hvilka utredning föreligger. 1890 användes som nyss nämndes 27,939 kronor 70 öre. 1891 hade beloppet sjunkit till 27,529 kronor 28 öre, det var icke så stor sänkning, men 1892 sjönk det till 23,224 kronor 5 öre. Sedan var det visserligen en stigning 1893 till 24,653 kronor 75 öre, men 1894 sjönk det åter till 24,424 kronor 10 öre. Jag vädjar till min ärade vän på göte-

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.*

(Forts.)

borgsbänken, om man under sådana förhållanden kan säga, att anslaget på anslaget år för år vuxit.

Nu har chefen för civildepartementet anfört, att det redan var ansökningar inne för år 1896 om belopp, uppgående till 47,000 eller 48,000 kronor. Det kan väl hända, men vi veta icke, om alla dessa ansökningar äro af den art, att de böra bifallas. Man äfven om så vore förhållandet, tror jag icke, att chefen för civildepartementet behöfver komma i beråd om huru medel skola anskaffas. Ty om jag ser efter huru mycket på detta anslag är reserveradt under de gångna fem åren — jag tager endast med tiden till och med år 1894 — så finner jag, att det går till icke mindre än 82,000 kronor. Nu invänder kanske herr statsrådet och chefen för civildepartementet deremot, att denna reservation ingår i den gemensamma reservation, som kallas besparingar på anslaget till jordbruk, handel och näringar, derför att det här ifrågavarande anslaget är ett mindre anslag, som ingår i det större reservationsanslaget. Det är mycket riktigt. Men på nämnda besparing för jordbruket, handeln och näringarna fans vid 1894 års slut en reservation af 169,398 kronor 38 öre, och om då fiskerianslaget får ut sin fordran på 82,000 kronor, fins ändock en rätt stor reservation kvar på det allmänna anslaget. Om vi således nu nedsätta anslaget till fiskerinäringens understöd till 35,000, bör man ändock med dessa reservationer kunna under en tid af 11 å 12 år utbetala omkring 42,000 kronor årligen. Brist på medel finnes således icke, och hvarför skall man då hålla anslaget högre än som i verkligheten behöfs? Jag tror icke, att några skäl finnas härför, utan ber derför att få förorda statsutskottets förslag.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har sagt, att blotta höjningen af anslaget, som skedde år 1889, har ökat intresset för fiskerinäringen i landet, utan att anslaget behöfver användas. Om blotta höjningen af anslaget har gjort den tjensten, tycker jag, att det icke vidare är skäl att hålla anslaget så högt. Om vi nu skulle försöka en ny metod genom att sänka anslaget, skulle detta kanske ytterligare höja intresset, eller åtminstone få intressena enade angående bästa sättet att upphjelpa fiskerinäringen. Jag tror derför, att det vore klokt att besluta i öfverensstämmelse med statsutskottets hemställan, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Ljungman: Beträffande hvad mot mig anförts af herr Wijkander angående min uppfattning och mina åsigtter i denna fråga, har jag endast att invända, att desamma gå i en alldeles motsatt riktning mot hvad han velat påbörda mig. Jag har icke klandrat dessa undersökningar derför att de icke vore nog praktiska. Tvärtom: de äro icke nog teoretiska. Nej, jag har redan från den första stund, då jag började syssla med frågor rörande fisket, intagit den ställningen, att jag ansett dessa vetenskapliga undersökningar, vare sig man kallar dem biologiska, oceanografiska eller något annat, böra bedrivas skilda från åtgärderna till sjelfva fiskets främjande eller dess administration af särskilda personer och med rent teoretiskt syfte.

Såsom ett bevis härpå ber jag att få läsa upp ett par rader ur en af mig författad broschyr, tryckt år 1878: »*Vetenskapen bör med all samvetsgrannhet och ihärdighet odlas för sin egen skull, och den dag, då dess satsar genom sin tillämpning äfven varda till nytta, skall säkerligen icke heller uteblifva*». Detta har alltid varit min uppfattning, och herr professor Wijkander skall icke ur någon enda af mina talrika skrifter kunna taga fram något som helst yttrande, som tyder på annat, allt ifrån 1874 till nu. Jag har ingen ovilja, som han säger, mot vetenskapliga hafsundersökningar. Den oviljan inskränker sig blott och bart till en ovilja mot sammankopplingen af vetenskapliga hafsundersökningar och fiskeriadministrationen. Jag vill, att hvardera verksamhetsområdet skall skötas för sig, och detta med hänsyn så väl till vetenskapens som till näringens intresse. Hvad vetenskapen beträffar, är först och främst att märka, att undersökningarna blifva bättre och hastigare medföra goda resultat, när de ledas ur rent teoretisk synpunkt, och för det andra blifva de då mindre kostsamma. Detta är två mycket goda skäl, som hvar för sig äro tillräckligt talande. — Hvar och en, som något känner till vetenskapernas historia, vet att en vetenskap i regeln bär frukter först då den nått en viss grad af fulländning. Så förhåller det sig t. ex. med läran om elektriciteten. Det dröjde här länge, innan frukterna kommo, men när denna vetenskapsgren nått en viss fulländning, visade det sig, att den medförde de allra största fördelar för menskligheten. Så förhåller det sig med litet hvar af vetenskaperna. Derfor, om man vill hafva ett godt resultat, bör man låta vetenskapen sköta sig sjelf utan några dylika bihänsyn, som här äro i fråga. Då får man också de billigaste, snabbaste, säkraste och bästa resultaten.

Angående nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd.
(Forts.)

I fråga om hvad som från stockholmsbanken anmärktes mot den motivering, som jag skulle meddelat statsutskottet, ber jag få nämna, att det var min mening att kunna såväl här i kammaren som till statsutskottet utdela i tryck den uppsats om fiskerinäringen, som jag skrifvit i »*Nationalekonomisk handbok*» och som i sjelfva verket innehåller den antydda motiveringen. Boktryckeriet har emellertid dröjt så länge med tryckningen, att jag ej kunnat fullfölja denna min afsigt; men om herr Bergström velat se efter i denna nationalekonomiska handbok, skulle han der hafva funnit motiveringen och kanske kommit till samma åsigter som jag.

Herr Svanberg anförde, att jag skulle hafva sagt, att han under hafsfishekomiténs arbeten icke följde med på dess resor i skärgården. Nej, så yttrade jag icke; jag sade, att han icke följde med på resorna till *fiskelägena*, och hvarken Strömstad, Lysekil eller Marstrand äro fiskelägen, utan de äro *badorter*. Hade herr Svanberg följt med ut till fiskelägena och der trädt i närmare beröring med den fiskeidkande befolkningen, skulle hans uppfattning med all säkerhet hafva blifvit väsentligen annorlunda, än hvad den nu är.

Hvad min motion beträffar, vill jag ännu en gång påpeka, att den innebär i sjelfva verket en *förhöjning* af anslaget till fiskerinäringen och icke en nedsättning deri, ty fiskerinäringen har natur-

Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.

(Forts.)

ligtvís endast gagn af anslag, som den får, och kan omöjligén hafva gagn af anslag, som den icke får.

Med anledning af hvad herr Bergström nämnde om de medel, jag uppburit af staten, ehuru *icke* af anslaget till fiskerinäringens understöd, för mina undersökningar, vill jag påpeka för det första, att resekostnaden till största delen åtminstone ingår i arfvodet, och för det andra, att dessa medel, hvilkas sammanlagda belopp jag sjelf icke känner, då jag aldrig adderat ihop dem, äfven användes till utländska resor, till betäckande af tryckningskostnader m. m. för utgifvande af ett stort antal skrifter. Det torde i alla händelser icke vara ett synnerligen stort belopp, då det är fråga om en verksamhet, som varat i *ett fjerdedels århundrade*. Om beloppet fördelas på hvarje år, blir det en bra liten summa. — Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på att om man vill finna, huru mycket som verkligen utbetalats, får man gå till statskontoret, ty det är långt ifrån så, att alla anslag, som beviljas vare sig af Riksdagen eller af Kongl. Maj:t, verkligen blifva lyftade. Om man vänder sig till statskontoret, skall man der få höra, att det är ganska många anslag, som aldrig blifva utqwitterade.

Hvad frågan i öfrigt beträffar, anser jag, att det har varit min pligt att väcka motioner med afsseende å fisket för att derigenom åstadkomma ett bättre praktiskt resultat i det syfte, som jag antydt, d. v. s. afsättningens förbättrande och förbättrande af fiskarebefolkningens ställning, och det är min öfvertygelse, att den debatt, vi här ha fört, skall medföra gagn, oafsedt det beslut Riksdagen kommer att fatta. Ty det blir väl ändå en och annan, som kommer att sätta sig in i denna fråga något mera, än han eljest skulle hafva gjort. Jag är äfven öfvertygad om att denna kammare ganska snart skall få klart för sig, att det verkligen är nödvändigt att genomföra en skilsmessa mellan anslag för så olika ändamål, som här äro i fråga. Vill emellertid kammaren bibehålla de 42,000 kronorna, är det icke mig emot. Jag hade verkligen hoppats, att detta skulle blifva statsutskottets hemställan, att denna således skulle gå ut på att anslaget skulle bibehållas vid sitt hittillsvarande belopp, men blott och bart få användas till praktiska ändamål, och att Kongl. Maj:t skulle komma med proposition om särskildt anslag för vetenskapligt syfte. Denna hemställan har statsutskottet icke gjort, och det beklagar jag, ty det har verkligen varit min mening. Som det nu förhåller sig, vill jag endast uttala den förhoppning, att, hvilken utgång saken än får, det i alla händelser må lända fiskerinäringen till gagn.

Herr John Olsson: Det är onekligen synnerligen egendomligt för oss icke-fackmän att bevitna, att en representant för en öfvervägande fiskeidkande befolkning kommer fram med förslag om nedsättning i det lilla anslag, som nu utgår till understöd för den näring, som idkas af just den befolkning, han representerar. Detta förefaller så mycket egendomligare, när man tänker på att samme motionär sjelf varit med om att älägga just denna fiskeidkande befolkning rätt dryga pålagor till förmån för andra näringsidkare.

Jag påminner mig, att samme motionär för några år tillbaka

här i kammaren väckte en motion — eller kanske var det en reservation, fogad vid ett utskottsbetänkande — som, enligt hvad som påvisades af en talare i kammaren, derest den blifvit gällande lag, skulle hafva beröfvat jag tror i det närmaste hälften af hans kommittenter den rösträtt, som de nu ega. Jag tycker, att det är inte riktigt vackert af herr Ljungman att behandla sina egna kommittenter så der omildt. Och jag fruktar, att man kommer att slå mynt deraf till sommaren.

*Angående
nedsättande
af anslaget
till fiskeri-
näringens
understöd.
(Forts.)*

Herr Svanberg: Blott ett par ord med anledning af herr Ljungmans sista inlägg emot mig. Jag behöfver icke fästa kammarens uppmärksamhet på, att dessa tre af mig uppgifna orter, Marstrand, Lysekil och Strömstad, icke allenast äro badorter — och det under sommaren — utan på samma gång just äro stora centra inom Bohuslän för fiskerinäringen och hafsfiskebedriften. Som herr Ljungman torde erinra sig, var det också der, och icke på fiskelägena, vi hade tillfälle att sammanträffa och samtala med det största antalet fiskare — och det var hufvudsaken.

Herr Ljungman: Jag skall be att få fästa herr Svanbergs uppmärksamhet på, att under somrarne bedrifvas på dessa badorter icke någon fiskeriaffär, och den, som verkligen vill lära känna fiskarebefolkningen och fiskets behof, lärer icke kunna vinna sitt mål genom ett sommarbesök, om han vistas en eller annan dag vare sig i Marstrand, i Strömstad eller i Lysekil.

Hvad vidare beträffar herr John Olssons yttrande derom, att jag skulle ha velat ålägga fiskarebefolkningen en ökad beskattning och dylikt, tror jag, att han kunde hafva besparat sig denna uppgift, ty jag har aldrig sökt pålägga den några ökade skatter, ej heller beröfva någon hans rösträtt, men väl har jag sökt fria samma befolkning från obillig beskattning.

Då jag finner, att jag glömt bemöta flera anmärkningar och särskildt ett yttrande af herr Wijkander, enligt hvilket jag skulle hafva sagt, att jag ensam skulle kunna uträtta något med afseende på fiskerinäringens upphjelpande, ber jag få upplysa derom, att detta herr Wijkanders påstående är alldeles obefogadt. Några sådana anspråk har jag *aldrig* haft eller någonsin uttalat. Men jag har verkligen ansett mig böra söka genom mitt uppträdande skydda den fiskarebefolkning, jag representerar här i kammaren, mot åtskilliga från hvarjehanda håll rigtade angrepp, som verkligen varit af beskaffenhet att påkalla ett skydd. Hvad jag i öfrigt kan hafva förbiset att bemöta, torde vara af den beskaffenhet, att det icke förtjenar bemötas, eller ock har det på grund af sin obetydlighet undgått min uppmärksamhet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan; 2:o) på afslag derå och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och 3:o) bifall till herr Ljungmans ifrågasvarande motion; och förklarade herr talmannen svaren hafva, enligt

Angående hans uppfattning, utfallit för bifall till Kongl. Maj:ts framställning. nedsättande af anslaget till fiskerinäringens understöd. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf och sedan till kontraposition antagits bifall till utskottets hemställan, nu skedde uppsättning, justering och anslag af följande voteringsproposition:

(Forts.)

Den, som med afslag å hvad statsutskottet hemställt under mom. b. i femte punkten af förevarande utlåtande bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit statsutskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 45 ja, men 128 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Punkterna 6—9.

Biföllos.

Punkten 10.

Angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen medgifva, att Kongl. Maj:t måtte ega för år 1897 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda villkor, som i Riksdagens skrivelse den 13 maj 1891 (n:o 85) vore angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseeväsendet i riket.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 150, hade herr *J. A. Fjällbäck* hemställt, att Riksdagen ville antaga följande förändrade bestämmelser angående statens förvaltningsbidrag till inregistrerade sjukkassor: Bidraget utgår med 2 kronor för hvarje medlem till och med 50, med 1 krona för hvarje medlem derutöfver till och med 250, med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 500 samt 25 öre för hvarje medlem derutöfver.

Under förevarande punkt hemställde utskottet:

att Riksdagen måtte, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning och med afslag å herr *Fjällbäck*s i ämnet väckta motion, medgifva, att Kongl. Maj:t må ega att för år 1897 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjuk-

kassors bildande afsatta belopp, i mån af behof, dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under enahanda vilkor, som i Riksdagens skrivelse den 13 maj 1891 (n:o 85) äro angifna, dels ock till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

*Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)*

I en vid punkten fogad reservation hade deremot herr *von Friesen* yrkat:

att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:s förevarande framställning samt herr Fjällbäcks i ämnet väckta motion, måtte medgifva, att Kongl. Maj:t må för år 1897 använda det till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp i mån af behof,

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under vilkor:

1:o sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst tre gånger det begärda förvaltningsbidragets belopp;

3:o förvaltningsbidraget skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspligtiga medlemmar, sjukkassan under nästföregående år städse haft.

med 1 krona för hvarje medlem till och med 50, med 50 öre för hvarje medlem derutöfver till och med 2,50, samt med 25 öre för hvarje medlem derutöfver; och

dels till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasseväsendet i riket.

I fråga härom anförde nu:

Herr von Friesen: Som kammaren behagade finna, har jag vid denna punkt anmält min reservation.

Jag skall först be att få ändra ett tryckfel, som förekommer i denna reservation, femte raden från slutet. Det står der: 2,50, hvilket uppenbarligen skall vara 250.

Hvad sjelfva frågan beträffar, ber jag att få erinra kammaren om vissa af de nuvarande bestämmelserna angående statsbidrag till sjukkassor, sådana dessa bestämmelser fastställdes år 1891. För de första 50 medlemmarne i en dylik kassa erhålles i förvaltningsbidrag af staten 1 krona för hvar och en; för de derefter följande 200 medlemmarne erhålles 50 öre för hvar och en i bidrag af staten, och för de derefter följande 600 erhålles 25 öre för hvar och en. Detta gör tillsammans, när medlemsantalet uppgår till 850, 300 kronor. Men om en sjukkassa har ett större antal medlemmar än 850, erhålles icke något särskildt bidrag för det öfverskjutande antalet medlemmar öfver de 850. Detta gör, att kassan — huru stor den än må blifva — icke erhåller ett högre bidrag, än den erhåller, om medlemmarnes antal är det af mig nämnda, eller 850. Nu föreslår jag i min reservation, att denna bestämmelse borttages, så att

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

kassan, då medlemmarnes antal är mer än 850, skall erhålla 25 öre äfven för hvar och en af dessa öfverskjutande medlemmar. Således, huru stor kassan än må blifva, skall för det antal medlemmar, som öfverstiger 250, ett förvaltningsbidrag af 25 öre för hvarje medlem erhållas.

Jag ber vidare att få erinra om den egentliga anledningen, hvarför Riksdagen 1891 antog denna sjukkasselag. Det var hufvudsakligen i syfte, att sjukkassornas och deras medlemmars rättsliga ställning skulle erhålla stöd af uttryckliga, i lag meddelade bestämmelser. Det var således meningen, att dessa sjukkassor skulle ställa sig under denna lag, som då 1891 stiftades. Det är många ekonomiska intressen förbundna med dessa kassor; och det är personer, hvilka icke egentligen äro vana att bevaka sina intressen i dylika fall, som äro medlemmar af dessa kassor, och det är personer, för hvilka förluster i ekonomiskt hänseende, äfven om de äro i och för sig små, dock äro mycket betydande. Det ansågs därför af arbetareförsäkringskomitén, sedan ock af Kongl. Maj:t och sedermera af Riksdagen, att det skulle vara nyttigt att få en sådan sjukkasselag; men man kunde icke tvinga kassorna att ställa sig denna lags föreskrifter till efterrättelse, man kunde icke tvinga kassorna att låta registrera sig enligt lagen. Man ansåg därför, att det behöfdes en särskild uppmuntran härtill, och denna skulle ligga i det förvaltningsbidrag, som samtidigt vid 1891 års Riksdag beviljades till kassorna.

Utom det att man önskade ställa i säkerhet delegarnes i kassorna ekonomiska intressen, var det ock något annat, staten åsyftade att vinna, nemligen att få statistiska uppgifter angående dessa kassor, så att man på de uppgifter, som från dem lemnades, skulle kunna bygga en framtida arbetarelagstiftning, då denna i åtskilliga hänseenden kan vara beroende af sådana förhållanden, som vid sjukkassorna gifva sig till känna.

Nu är frågan den, huru vida man verkligen lyckats nå det mål, man afsåg år 1891, nemligen att få ett betydande antal kassor inregistrerad. Det har man i sjelfva verket icke gjort. Den sista redogörelse, som föreligger i tryck, omfattar år 1893; enligt den voro endast 344 kassor registrerade med ett medlemsantal af något öfver 41,000 personer. Det finnes utan tvifvel vida flera sjukkassor i vårt land. Arbetareförsäkringskomitén uppgifver öfver 1,000 kassor för år 1884, och sedan den tiden har antalet helt visst betydligt ökat. Således kan man ej säga, att denna lagstiftning medfört det resultat, man skulle önska, nemligen att en stor del af kassorna skulle låta registrera sig och sålunda komma under sjukkasselagen. Det är visserligen sant, att antalet sådana kassor ökats från 1892 till 1893, men från 1893 till 1894 har ökningen icke varit så särdeles stor, och ifrån 1894 till 1895 väntar sig herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet uti sin redogörelse i denna punkt icke någon väsentligare ökning, ty han anser, att anslaget utgått 1895 — hvarom man ännu icke har några tillförlitliga uppgifter — med ungefär samma belopp som 1894; och han väntar icke heller någon starkare tillökning för år 1896.

Det förefaller mig således, som skulle det vara tydligt, att om man icke vidtager särskilda åtgärder, komma icke flera kassor att registrera sig. Det kommer icke vidare att gå framåt, utan man står på den punkt, der man står, nemligen att det endast är ett jemförelsevis ringa antal kassor, som ställa sig under sjukkasselagen, och att det endast är öfver ett ringa antal medlemmar, man erhåller den önskade statistiken. Det synes mig således, att motionären har rätt deri, att något bör göras, om man vill hafva sjukkasselagen och registreringen mera effektiva. Frågan blir då, *hvad* som lämpligen bör göras.

*Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.*

(Forts.)

Motionären har föreslagit, att äfven för kassor med ringare medlemsantal anslaget från staten skulle fördubblas, och vidare att maximum skulle borttagas, så att för hvar och en tillkommande medlem — huru många medlemmarne än må blifva — man erhöle ett tillskott i förvaltningsbidrag af 25 öre. Jag är ej viss om, att första delen af hans förslag nu är af behovet påkallad. Ty om jag ser på redogörelserna för de registrerade kassorna, hvilka äro nästan uteslutande små eller medelstora kassor, så visar det sig, att de få ett, som det tyckes, tillräckligt bidrag från staten, då det ju endast skall vara ett förvaltningsbidrag. Man finner nemligen, att för 1893 statens bidrag uppgår till 24,241 kronor 43 öre, under det förvaltningskostnaderna för samma kassor utgjorde 26,617 kronor 18 öre. Statens bidrag uppgår således, som det synes, till i det närmaste lika mycket som förvaltningskostnaderna. Nu kan visserligen hända, att i statens förvaltningsbidrag för 1893 finnas upptagna äfven bidrag för föregående år. Derom vågar jag ej yttra mig. Den nämnda siffran 24,241 kronor 43 öre stämmer ej med den i statsrådsprotokollet uppgifna siffran för 1893, hvilken är 28,852 kronor 80 öre — således 4,000 kronor högre. Detta kan ju bero på, att det är förskjutningar från det ena året till det andra. Men i alla händelser förefaller det mig, som om för de kassor, som äro registrerade, statens bidrag skulle uppgå i det närmaste till samma belopp som förvaltningskostnaderna. Jag förbiser visserligen icke, att förvaltningskostnaderna på vissa håll kunna vara mycket små, emedan vissa personer, såsom arbetsgifvare och dylika, åtagit sig att bestrida dem; men så vidt jag nu kan se, föreligger icke någon utredning, som visar, att icke statens bidrag till de kassor, som låtit registrera sig, skulle vara tillräckligt.

Men deremot förefaller det mig alldeles tydligt, att de stora kassorna icke komma att låta registrera sig, så länge den bestämmelsen står qvar, att de ej erhålla bidrag för det antal medlemmar, som öfverskjuter 850. Ty de hafva besvär äfven för dessa medlemmar, och enligt hvad sakkunniga personer uppgifvet för mig, kan det besväret icke skattas lägre än 25 öre för hvarje medlem. Vill man därför, att äfven på dem sjukkasselagen skall komma till tillämpning, blir det nödvändigt att taga bort detta maximum 300 kronor. Dermed skulle helt visst icke några stora kostnader åstadkommas, hvartill jag skall be att senare få återkomma. Men dermed skulle man vinna, att man finge de stora kassorna och det stora medlemsantalet äfven under sjukkasselagen, hvilket naturligtvis i

Anqående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

det hela är ett större statsintresse än de små kassornas registrering. Jag ber härvid att få fästa uppmärksamheten på, hvad herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet anförde till statsrådsprotokollet vid 1891 års riksdag, nemligen att det i detta fall kan vara tvifvelaktigt, huru vida det är så synnerligen lämpligt att särskildt understödja de små kassorna, emedan i en försäkringsrörelse, som det här i sjelfva verket gäller, det är större fördel att hafva stora kassor än att hafva små. Herr statsrådet fäste visserligen ock uppmärksamheten derpå, att för de stora kassorna förvaltningsbidraget vore af mindre betydelse. Det är riktigt, att så är. Derför är det klart, att, om man vill, att de skola komma under sjukkasselagen, man måste understödja dem mera, än man då tänkte sig. Är det således ett intresse för staten att få under sjukkasselagen så många sjukkassor som möjligt och så många medlemmar i sjukkassorna som möjligt, är det också nödvändigt att höja bidraget till de större kassorna utöfver det, som nu utgår till desamma.

Jag nämnde, att kostnaden därför icke skulle blifva stor. Om jag tager den redogörelse för sjukkassorna, som finnes i arbetareförsäkringskomiténs betänkande, 3:e delen, 6:e häftet, till utgångspunkt för beräkningen, så finnes, att antalet medlemmar, som öfverskjuter 850 inom särskilda sjukkassor, utgör tillsammans 6,348; och om för hvar och en af dessa 6,348 medlemmar beviljades ett bidrag af 25 öre, skulle tillökningen i kostnader blifva 1,587 kronor. Således, som förhållandena då stälde sig, skulle efter mitt förslag, äfven om samtliga då till arbetareförsäkringskomitén uppgifna kassor hade låtit registrera sig, tillökningen i kostnader utgjort endast 1,587 kronor. Jag vill ej nämna, huru obetydlig tillökningen i kostnader skulle blifva, om icke flera kassor skulle låta registrera sig än de, som 1893 gjort detta.

Af dessa hade det endast varit två, som skulle hafva fått något godt af det genom mitt förslag ökade bidraget, nemligen de, som stå under numren 27 och 113, hvilka tillsammans skulle erhålla i ökade bidrag 534 kronor och 25 öre. Nu är det ju gifvet, att jag icke kan hålla mig till dessa siffror, ty min mening är ju att öka anslaget, för att flera kassor må komma att blifva registrerade. Men om jag håller mig till den af arbetareförsäkringskomitén utarbetade statistiken, så får jag den nämnda bättre siffran 1,587. Nu har emellertid såväl medlemsantalet i kassorna som äfven kassornas antal vuxit sedan 1884, och utan tvifvel skulle mitt förslag därför innebära en större ökning än 1,587 kronor. Men å andra sidan kan man icke tänka sig, att äfven med den af mig föreslagna förhöjningen samtliga kassor skulle låta registrera sig, utan säkerligen skulle det oakadt åtskilliga kassor icke finna med sin fördel förenligt att anlita statsens bidrag för sin förvaltning.

Jag vågar därför icke beräkna den kostnad, som ett bifall till min reservation skulle medföra, men så mycket är säkert, att kostnaderna ej komme att blifva större, än hvad Riksdagen 1891 tänkt sig. Om jag mins rätt, nämnde då herr statsrådet och chefen för civildepartementet, att man med temlig visshet kunde antaga, att kostnaden icke skulle öfverskrida 59,000 kronor under de närmaste

åren. Detta var det belopp, som chefen för civildepartementet då tänkte sig som ett maximum. Det är tydligt, att äfven om kammaren och Riksdagen i sin helhet bifölle mitt förslag, så skulle dock aldrig kostnaderna komma att uppgå till så högt belopp, som herr statsrådet då nämnde. Det särskilda utskott, som behandlade frågan vid 1801 års riksdag, anförde, att man med temligen stor visshet kunde antaga, att dessa kostnader icke skulle öferskrida 73,000 kronor. Utskottet höjde nemligen bidraget öfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och ansåg sig därför böra sätta siffran högre. Men ändå ansåg utskottet, att kostnaderna icke skulle komma att öferskrida 73,000 kronor. Dessa belopp, som man sålunda stälde i utsigt, skulle, äfven om Riksdagen bifölle mitt förslag, med all säkerhet icke komma att uppnås, icke det af civilministern beräknade beloppet, 59,000 kronor, och än mindre det af särskilda utskottet beräknade beloppet, 73,000 kronor.

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

Jag tror därför, att om Riksdagen genom att bifalla min reservation ville göra ett försök att komma närmare det mål, som man ställt för sig, nemligen att få dessa sjukkassor registrerade, så skulle, detta försök icke vara förbundet med någon fara, ty kostnaderna kunna icke uppgå till något mera betydande belopp.

Under sådana förutsättningar ber jag att få yrka bifall till den af mig vid betänkandet fogade reservationen.

Häruti instämde herrar *Andersson* från Malmö, *Wijkander*, *Göthberg*, *Liljeholm*, *John Olsson*, *Gustaf Ericsson* från Stockholm och *Palme*.

Vidare anförde:

Herr Petersson i Runtorp: Förhållandet är, att den ärade reservanten såväl inom afdelningen som i utskottet framställt samma förslag som här och uttalat sig för att det icke vore orimligt att gå åtminstone ett steg i den rigtning, som motionären föreslagit. Men man kom dock till den öfvertygelsen, att denna fråga så nyligen varit föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, att man icke bör på enskild motionärs framställning göra någon förändring i de nu gällande bestämmelserna, utan är det några särskilda behof i denna väg, som föreligga, så bör man vänta, till dess man får ett förslag från regeringen, som bäst ser, hvad som är lämpligt. Det är ju möjligt, att det verkligen är så viktigt med denna registrering, att Kongl. Maj:t vill hafva sjukkassorna anmälda på detta sätt, och då få vi väl i sinom tid från Kongl. Maj:t ett förslag i denna rigtning. Men vi tyckte inom utskottet, att det vore olämpligt att, då förslag i denna rigtning så nyligen kommit från Kongl. Maj:t, nu på enskild motionärs yrkande vidtaga en förändring, och därför blefvo vi öfverens om, att bibehålla de nuvarande bestämmelserna oförändrade tills vidare. Jag är öfvertygad om, att om någon förändring erfordras, så få vi nog besked derom.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Jag vill till en början erinra kammaren derom, att hvilket beslut denna kammare än kommer att fatta, vare sig det blir bifall till utskottets hemställan eller till motionen eller till det yrkande, som framstälts af herr von Friesen, så lärer resultatet icke blifva annat än afslag å de framställda förslagen om förändring, emedan Första Kammaren redan bifallit utskottets betänkande och denna fråga väl icke kan afgöras genom gemensam omröstning såsom endast en bestämmelse, hvilken icke inverkar på statsregleringen eller gäller något nytt anslag.

Jag vill redan i början nämna detta, för att man icke må allt för mycket upptaga tiden i tanke att få något resultat vid årets riksdag.

Sedan jag nämnt detta, vill äfven jag yttra något om hvad som inom utskottet förekom. Det föreslogs äfven der, att man skulle så till vida bifalla motionen, att man toge bort maximum, men när man tog i betraktande antalet kassor och ledamöter 1884 och det antal kassor och ledamöter, hvilka voro registrerade 1893, syntes deraf ej framgå, att det vore något särskildt behof att taga bort denna maximumbestämmelse, emedan dessa tal, om man jemför dem med hvarandra, alls icke visa, att det uteslutande är de större kassorna, som här icke ingått. Jemför man hela antalet af de 1884 uppgifna kassorna och antalet af de 1893 inregistrerade, så finner man, att det är ungefär $\frac{1}{3}$, som låtit registrera sig, både hvad beträffar antalet ledamöter och antalet kassor. Proportionen är sålunda i begge fallen lika, hvilket icke kunnat hända, derest endast de större kassorna icke inregistrerats.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på en annan omständighet rörande dessa kassor. Det föreligger vid denna riksdag en annan motion, som icke hänvisats till statsutskottet, utan till lagutskottet, hvilken motion är väckt af herr Walter och går ut på, att det minimala antalet ledamöter, som är bestämdt, för att kassan skall vara berättigad till bidrag af statsmedel, skulle nedsättas från det nuvarande till ett mindre antal. Om herr Walters motion skulle bifallas af Riksdagen, skulle det således komma att återverka på storleken af statsbidraget till dessa kassor.

Men bortsett härifrån, tror jag, att motionären sjelf kan nöja sig med hvad utskottet gjort åt saken, ty det framgår tydligen af motiveringen, att utskottet erkänner, att det icke är rätt bra ställt, som det är med dessa sjukkassebidrag, utan att det är önskvärdt, att de toges i anspråk i större omfattning än nu, ehuru man ansett sig icke böra för tillfället tillstyrka bifall till motionen på grund af omöjligheten för afdelningen och utskottet att förskaffa sig några korrekta upplysningar om de sjukkassor, som icke äro inregistrerade, och sålunda icke derom velat aflåta någon skrifvelse till Kongl. Maj:t med bestämda önskemål i saken. Utskottet ansåg dock, att, när man lade in dessa välvilliga uttryck i motiveringen, Kongl. Maj:ts uppmärksamhet likväl skulle fästas på saken, och att Kongl. Maj:t då icke skulle underlåta att kanske redan till kommande Riksdag, om den verkställda undersökningen dertill gifve anledning, förelägga Riksdagen ett förslag till ändring af dessa vilkor. Jag

tror alltså, att resultatet af denna motivering skall kunna blifva alldeles detsamma, som om kammaren såsom en demonstration bifölle motionen eller det af herr Sixten von Friesen gjorda yrkandet. I realiteten komme alltid ett dylikt beslut att blifva blott en opinionsyttring, ty såsom jag redan nämnt, kan det nu icke blifva Riksdagens beslut, utan i båda fallen uttrycker det endast en önskan eller opinion inom kammaren, hvilket man än tar. Jag tror därför, att det är mest praktiskt att nöja sig med hvad utskottet föreslagit, såsom lika väl ledande till målet, och yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

Herr Zetterstrand: För min del kan jag icke finna annat, än att den föreliggande motionen är synnerligen beaktansvärd.

Till stöd för denna uppfattning vill jag åberopa det förhållande, som eger rum inom det samhälle, jag tillhör. Vi hafva der en mängd sjukkassor, som jag tror omkring 50, hvilka under en lång följd af år utöfvat en gagnande verksamhet både för arbetsklassen och indirekt för samhället i dess helhet. Utaf alla dessa sjukkassor finnas i närvarande stund icke mer 2 — säger två — som äro inregistrerade. Om man nu frågar delegarne i dessa kassor om orsaken härtill, så får man alltid det svaret, att förvaltningsbidragen äro för små för att uppväga de kostnader och besvär, som äro förenade med inregistreringen.

Under sådana förhållanden kan jag omöjligen finna annat, än att, om riksdagen vill på effektivt sätt understödja sjukkaserverksamheten, förvaltningsbidragen måste väsentligt höjas.

Nu skulle jag, för den händelse votering ifrågakommer, rösta med motionären, därför att efter min uppfattning de siffror, till hvilka han kommit, synas beaktansvärda och ganska lämpliga. Deremot skulle jag icke kunna rösta med reservanten, då det förslag, han framlagt, afser en förbättring endast af de kassors ställning, hvilka hafva öfver 850 medlemmar, och dessa kassor äro synnerligen få i vårt land.

Efter de upplysningar, som vunnits, är det icke tänkbart, att motionen för närvarande skulle kunna leda till något praktiskt resultat, men vill jag emellertid begagna tillfället att för min enskilda del vördsamt till protokollet uttrycka min förhoppning, att regeringen i sammanhang med nästkommande statsreglering måtte inkomma med förslag till förvaltningsbidragens ändamålsenliga förhöjning.

Med herr Zetterstrand förenade sig herrar *Zotterman, Petri, Persson* i Rinkaby och *Svensson* från Stockholm.

Herr Fjällbäck. Afsigten med sjukkassornas inregistrering och understöden till desamma har ju, för så vidt jag kunnat förstå, varit att uppmuntra denna verksamhet till sjelfhjelp; jag tror också, att meningen var att uppmuntra denna sjelfhjelpsverksamhet derhän, att den skulle kunna sprida sig från städerna ut på landsbygden. Nu är ju förhållandet det, att dessa sjukkassor till hufvudsaklig del

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

existera i städerna och på stora platser, stora industri-centra o. s. v., men deremot äro ganska okända ute i bygderna.

Det är ju så förhållandet, att det vid sjukdomstillfälle är svårt för de ekonomiskt svagare medlemmarne i samhället att reda sig sjelfva, och nu är denna sammanslutning tillkommen för att de skola hjälpa hvarandra vid dylika tillfällen.

Denna hjälpsamhet mot hvarandra är så pass stor, att den t. ex. här i Stockholm uppgår till så betydliga belopp, att de bidrag, som ur sjukfassorna utbetalas, torde uppgå till en tredjedel af hela fattigvårdskostnaden; det föreligger inga färska siffror i saken, men jag är alldeles viss på, att sjukfassorna utbetala öfver en half million kronor om året ensamt här i denna kommun. Om dessa belopp icke utbetalades, så kan man förstå, att en stor del i stället måst utgå af fattigvårdskostnaden.

Det förefaller mig underligt, att utskottet kunnat afstycka min hemställan, då i utskottet finnas så många representanter för landsorten, och då jag tror mig veta, att fattigvårdskostnaderna på landet äro ganska höga. Det synes mig dock vara ett godt sätt att minska fattigvårdskostnaderna genom att söka arbeta för att sjukkasseiden äfven sprider sig till landet. Men för att detta skall kunna ske, är icke blott nödvändigt att taga bort den låga maximestämmelsen, såsom reservanten föreslagit, utan äfven att understödja de små sjukfassorna. Det är alltid svårt för dem, som önska bilda sjukfassor, att i dessa få ett tillräckligt antal medlemmar. Detta skulle deremot gå lättare för sig, om den som arbetar för saken kunde påpeka, att derest några personer förenade sig om en sjukfassa, de skulle erhålla två kronor per medlem i statsunderstöd, ty det der begreppet, att bidraget skulle endast vara förvaltningsbidrag, är svårt för den stora massan att förstå, de tro den vara ett understöd, som staten vill gifva dem för deras verksamhet. De, som vilja bilda sådana kassor, skulle således kunna göra detta lättare, om de kunde påpeka, att staten ville understödja medlemmarne. Men det nuvarande understödet är för obetydligt, och erfarenheten har, det kan ej förnekas, tydligt visat, att vi icke kunna få sjukfassorna att taga emot statsbidrag. Det är icke nog med, att det råder ett allmänt misstroende mot saken — de inbilla sig, att staten skall komma och kontrollera dem på något sätt och att kontrollen skulle vara skadlig — utan dertill kommer ju också det, att ett så litet belopp som 25 å 50 kronor är så obetydligt, att det icke kan spela någon synnerlig rol för dem. De tycka, att det är förenadt med så mycket besvär att få bidrag, så att icke är det stora förhoppningar om att få sjukfassorna mera allmänt inregistrerade, äfven om vi skulle vänta många år till på den erfarenhet, som utskottet här synes vilja påstå saknas.

Nu har en medlem af statsutskottet framhållit, att det vore fäfängt yrka bifall till min motion, emedan detta i alla fall icke skulle leda till något resultat, då Första Kammaren redan bifallit utskottets betänkande. Jag böjer mig naturligtvis för detta skäl, ty det faller af sig sjelf, att en votering är i så fall temligen resultatlös. Men deremot ber jag att till fullo få i instämna med den siste ärade talaren och vördsamt anhålla, att herr chefen för civildeparte-

mentet måtte ha denna sak i välvillig åtanke; och för så vidt jag kan förstå innebörden i statsutskottets uttalande, går detta ju ut derpå, att det väntar från regeringen ett förslag i ämnet. Under förhoppning, att detta förslag från regeringen icke allt för länge låter vänta på sig, skall jag nöja mig med den uppmärksamhet, min motion lyckats tillvinna sig, och afstår därför från att yrka bifall till densamma.

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

Herr *Eklund* från Stockholm instämde häruti.

Herr Hahn: En af statsutskottets medlemmar har sagt, att inom utskottet man hade sig ganska litet bekant om sjukkassorna, och detta skulle således vara skäl för utskottets utlåtande. Detta pekar på, att man ville hafva ytterligare utredning i frågan. Jag ber då få erinra om, att innan denna sjukkasselag antogs, hade man en temligen vidlyftig utredning som grund för denna lags antagande. Denna utredning gick så till, att man skickade ut i bygderna frågeformulär, hvilka skulle åtecknas och återsändas, så att vi på så sätt skulle få upplysning om de flesta eller alla sjukkassorna i landet. Det visade sig emellertid, att man icke fick så synnerligen många upplysningar från sjukkassorna, och detta var hufvudsakliga skälet, hvarför man beslöt lemna dem en inregistreringsafgift för att få upplysningar från dem och få en verklig statistik öfver hela landet om sjukkassornas ställning. Det är därför, som jag tycker det vara underligt, att den förste talaren så hänger sig fast vid sista momentet om 25-öringen och de 300 kronorna såsom maximibidrag. Det är helt naturligt, att, om hans förslag bifalles, det hufvudsakligen inverkar endast på de stora kassorna i de stora städerna, och det är alldeles för litet vunnet med detta. Det synes mig därför mera bevändt med att vidtaga sådana åtgärder, att det stora flertalet af kassorna blifva inregistrerade. Förhållandet är nemligen det, att på landsbygden finnas flera sjuk-kassor, än man tror; i kommunerna finnas t. ex. s. k. hundra-mannakassor och en del sjuk-kassor med mindre antal medlemmar, som icke låta inregistrera sig, förrän de fått så stora bidrag, att de finna det fördelaktigt att göra det. Rundt omkring den stad, jag tillhör, finns i landtkommunerna en hel mängd kassor, men af dem hafva mycket få låtit inregistrera sig. Jag tror därför, att den åtgärd, som motionären här föreslagit, är rätt och riktig; men då ett yrkande om bifall dertill nu icke kan lända till något praktiskt resultat, skall jag för min del stanna vid att instämma i herr Zetterstrands uttalande.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Groll: Med anledning utaf hvad som här förekommit, anser jag mig böra upplysa kammaren om, att äfven inom statsrådet man haft sina tankar fästade på den frågan, huru vida den nyligen anordnade s. k. sjukförsäkringens till fullo motsvarat, hvad man dermed åsyftat. Man har dervid funnit, att den ännu icke på långt när nått, hvad man åsyftar, och en af statsutskottets medlemmar har också här framfört några siffror, som alldeles tydligt visa, att så är förhållandet. Det ansågs emellertid ytterst tvifvelaktigt, om något med utsigt till framgång så kort tid

Angående
förvaltnings-
bidrag åt
sjukkassor
m. m.
(Forts.)

efter sjukkasselagens tillkomst kunde åtgöras i saken, då man ännu hade så föga materiel att bygga på. Man kunde icke få in siffrorna för år 1895, och när man icke ens hade att uppvisa dem, ansågs ovisst, om ett förslags framläggande kunde lända saken till bättnad. Men det kan jag försäkra herrarne, att regeringens uppmärksamhet fortfarande kommer att vara fäst på denna fråga, och att, om det materiel, man kan få tillsammans, kan gifva någon lämplig grund att bygga på, ingens afsigt är att stanna vid hvad som hittills är åtgjordt, utan att detta blott betraktas som den första början, och såsom något, som man hoppas skall kunna utveckla sig till något verkligt effektivt och nyttigt för landet.

Herr von Friesen: Jag ber att få betyga min tacksamhet för herr statsrådet och chefens för civildepartementet nyss afgifna yttrande, och jag gör detta så mycket hellre, som det naturligtvis med mitt yrkande icke har afsetts, att icke frågan i sin helhet skulle tagas under omprövande af regeringen. Men den punkt, på hvilken jag satt mig fast, den anser jag vara en punkt, der frågan för närvarande är aldeles klar, och därför har jag ansett, att Riksdagen nu kunde göra något dervid. Säkert är, att, så länge maximibestämmelsen finnes qvar, de stora sjukkassorna icke komma att bliwa inregistrerade. Huru det i detta fall förhåller sig med de små kassorna, det anser jag ännu icke vara fullt utredt. Ty enligt Riksdagens bestämmelse år 1891 skall detta bidrag från statens sida betraktas såsom förvaltningsbidrag, och jag är icke säker på, att det, betraktadt såsom förvaltningsbidrag, icke är för de små kassorna tillräckligt. Att det icke är det för de stora, anser jag deremot fullt klart: det bevisas ock deraf, att utaf alla de kassor, som äro inregistrerade, finnas endast tvenne med ett medlemsantal af öfver 850. Det är ju gifvet, att, när särskild ersättning icke beviljas, om medlemmarnes antal går öfver 850, kassor med 850 medlemmar icke komma att finna det fördelaktigt att låta registrera sig. Men jag är, som sagdt, fullkomligt ense med åtskilliga kammarledamöter deri, att äfven i öfriga punkter dessa bestämmelser om statsbidrag till kassorna böra undergå revision. I den punkt åter, som jag för min del fann fullkomligt klar, ansåg jag mig berättigad att göra ett yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 11—34.

Biföllos.

Punkten 35.

Angående
inrättande af
en allmän
liffräntes-
anstalt för
riket m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 100) hade herr O. W. Redelius hemställt, att Riksdagen ville besluta:

- a) att i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta utreda frågan om inrättande af en allmän lifränteanstalt för riket och derefter för Riksdagen framlägga sådant förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning;
- b) att anvisa ett anslag af 5,000 kronor till bestridande af kostnaderna för denna utredning.

*Angående
inrättande af
en allmän
lifränte-
anstalt för
riket m. m.
(Forts.)*

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Redelius: I den nu föreliggande motionen har jag hemställt, att Riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kongl. Maj:t anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t låta utreda frågan om inrättande af en allmän lifränteanstalt för riket och derefter för Riksdagen framlägga sådant förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning.

Derom har nu utskottet yttrat, bland annat, att i skrivelse till Kongl. Maj:t har nästlidet års Riksdag, jemte tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts proposition angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete icke kunnat af Riksdagen bifallas, anhållit, att Kongl. Maj:t tacktes taga frågan under förnyad pröfning; och vid den sålunda begärda pröfningen af hithörande spörsmål torde utan tvifvel det i förevarande motion behandlade ämne jemväl komma under öfvervägande.

Så till vida synes min ifrågavarande motion icke utan välvilja blifvit behandlad af utskottet, så mycket mera som utskottet säger, att den tanke, som ligger till grund för min framställning, torde hafva många anhängare och därför icke böra lemnas obeaktad.

Hade utskottet stannat vid detta, så tror jag icke, att jag hade behöft besvära hvarken mig eller kammaren med att yttra ett ord, ty då hade jag kunnat vara förvissad om att ärendet beaktats af Kongl. Maj:t, när han fann tjenligt tillfälle att taga frågan om arbetsförsäkring under förnyad pröfning. Men utskottet har icke nöjt sig med detta, utan också framställt ett par anmärkingar och sagt, att anmärkningarna kunde hafva blifvit flera.

Detta är enligt min tanke något, som påkallar en förklaring från min sida, så mycket mera som just de två särskilda anmärkingar, som utskottet framställt, och hvarom jag skall be att strax få yttra litet mera, äro af ganska betydlig vikt för en sådan inrättning, som jag ifrågasatt. Det är de två saker, som jag tog mig friheten under förra riksdagen framhålla såsom den förnämsta eller åtminstone bland de förnämsta stötestenarne, då det gäller att få en arbetareförsäkring eller allmän pensionsförsäkring till stånd, nemligen *väntetiden* och *fondbildningen*.

Om dessa två saker har jag i min motion icke talat, hvarför jag ber att få för kammaren redogöra för skälen till detta mitt förfaringssätt.

Då jag hade äran att sitta i det särskilda utskott, som hade att behandla nyssnämnda kongl. proposition, så kommo jag och flera

Angående
inrättande af
en allmän
lifränteanstalt för
riket m. m.
(Forts.)

inom utskottet jemte mig till det resultat, att vi ansågo oss icke kunna tillstyrka Riksdagen att bifalla propositionen i dess dåvarande skick, och bland de af utskottet då framlagda skälen till afstyrkande. hvilka jag då delade, förekom just denna punkt om fondbildning såsom en af de väsentligaste omständigheterna, vi då framhöllo. Jag tog mig också friheten att i kammaren försvara utskottets betänkande, och jag vidrörde dervid denna sak om fondbildning, men då befans det, att många, icke endast inom denna kammare, utan särskildt i medkammaren, hade en annan uppfattning än jag och pluraliteten inom utskottet angående betydelsen af denna fondbildning. Äfven från statsrådsbänken fick jag höra tungt vägande ord, som gingo ut på att den fara, som jag och flera med mig sågo i den stora fondbildningen, icke skulle vara för handen, och att det sålunda icke skulle vara fara vid att bilda fonder, äfven om de blefve ännu större än Kongl. Maj:t föreslagit eller den komité, hvars förslag låg till grund för den kongl. propositionen, beräknat.

Då nu pluraliteten inom Riksdagen och sålunda hela Riksdagen begärde en ny utredning på denna kongl. propositions grund och således äfven med den ifrågasatta fondbildningen, så ansåg jag mig icke vidare behöfva hålla på farhågan för fondbildning, hvarför jag uteslutit den från min motion och icke vidrört densamma. Detsamma gäller äfven till väsentlig del frågan om väntetiden. Det är ju sant, såsom här sagts, att den generation, som skulle göra sammanskott för åstadkommande af den utaf mig ifrågasatta inrättning, icke skulle få något gagn af denna inrättning under sin tid, utan endast göra uppoffringar för framtiden. Det var också en invändning, som jag gjorde förliden riksdag mot den då behandlade kongl. propositionen, men också i den punkten blef jag motsagd här i kammaren af framstående och af mig högt aktade män. Äfven från statsrådsbänken gjordes anmärkningar mot mig i det hänseendet. Men då lät jag äfven den betänkligheten falla och tänkte, att fruktar man icke någon lång väntetid och fondbildning, då måste det låta sig göra att få försäkringen till stånd. Detta var den slutsats, som jag drog deraf.

Detta är nu den förklaring, som jag velat lemna till min ifrågavarande motion och såsom förklarande orsak, hvarför jag uteslutit dessa båda omständigheter, och hvarför jag framkommit med motionen. Det var visserligen ej den enda orsaken, men dock den, som i väsentlig mån bidragit dertill. Jag ville nemligen under diskussionen hafva äfven denna tanke om en lifränteanstalt.

Det har naturligtvis aldrig fallit mig in att vänta eller ens begära något beslut på min framställning; man plägar i allmänhet, såsom nyss i dag framhållits, icke besluta något på enskild motionärs framställning, i synnerhet i en så djupt ingripande fråga som den nu föreliggande, hvarför jag ansett mig böra endast begära en utredning. Jag har äfven trott, att, om Riksdagen skulle anse sig af ganska beaktansvärda skäl icke vilja direkt besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, utskottet likväl och på utskottets förslag äfven Riksdagen kunnat uttala sig i frågan, så att man kunde med skäl vänta sig, att denna sida af frågan, som jag velat framhålla, äfven

komme under öfvervägande jemte den andra sidan, då frågan å nyo förekommer till behandling. Ty det är naturligt, att en sida af saken är invalidförsäkring och en annan ålderdomsförsäkring, som är detsamma som lifränta, hvilket jag kallat den.

Nu kan det ju vara så, att man anser uppoffringarna för stora för närvarande generation, och jag har därför försökt tänka ut något sätt eller peka på någon möjlighet att genom minskade insatser årligen likväl komma till något resultat.

Om det skulle anses tillåtligt, så skulle jag gerna önska göra ett litet tillägg med anslutning till den tanke, som en framstående länskamrat framhöll under diskussionen i detta ämne under förra riksdagen. Han yttrade sig nemligen för det tillvägagångssätt, att man skulle »börja sakta och vackert» och, om man såge sig i stånd dertill, sedan utvidga anstalten, när man vunnit någon erfarenhet och pröfvat hvad som är möjligt i ty fall.

Derför har jag pekat på den möjligheten, att man kunde taga en ålderdomsförsäkring vid 70 år, hvilket nämndes i den kongl. propositionen såsom den yttersta gränsen, vid hvilken pension skulle erhållas utan intyg om för handen varande invaliditet. Det vore icke mycket; — det är sant — ty det är endast ett mindretal, som uppnår den åldern. Jag tror nemligen, att det enligt den sista folkräkningen är omkring 228,000 personer i riket, som uppnått 70 års ålder, och det är ju ett mycket ringa antal. Men om man vill börja med så litet, så behöfde icke afgifterna vara så stora. Jag tror icke, att det behöfdes mer än en tredjedel af den summa, som var satt i fråga, eller omkring 6 millioner kronor såsom årsbidrag af enskilda, staten och kommunen. Jag tror bestämdt, att i sådant fall en tredjedel af nämnda summa, d. v. s. 2 millioner kronor skulle räcka till, i synnerhet om man, såsom skäligt vore, undantoge de förmögnare, de, som hade en viss beskattad inkomst. Om de, som voro bevillingstaxerade för ett visst belopp, undantoges från att blifva pensionstagare, så skulle det räcka bättre till för de andra, de mindre bemedlade; och det är ju egentligen dem, man vill hjälpa.

Detta är, som kammaren behagade finna, ingen egentlig kritik af utskottets betänkande, det är mera ett försvar för mig sjelf och en förklaring öfver mitt förfaringssätt att komma med en motion af detta innehåll och med så vidtgående syfte, som denna verkligen har. Men jag skall i alla fall icke göra något yrkande, utan hoppas endast, att saken sjelf skall befinnas vara af så stor betydelse, att, om eller när man kommer att taga den under allvarligt öfvervägande någon gång i framtiden, äfven den sida, som jag tagit mig friheten att påpeka, kommer under ompröfning. Jag tror äfven, att jag kan hemta skäl för denna förhoppning af det förhållande, som i dag egt rum i båda kamrarne. Jag ber att få erinra, att jag under förra riksdagen väckte en motion, som statsutskottet enhälligt afstyrkte och Riksdagen till följd deraf förkastade, men som dock föranledt en kongl. proposition, som af kamrarne och således af Riksdagen nu blifvit antagen. Det kan ju hända, att det går så äfven med denna motion en annan gång.

Angående
inrättande af
en allmän
lifränta-
anstalt för
riket m. m.
(Forts.)

Angående
inrättande af
en allmän
lifräntes-
anstalt för
riket m. m.
(Forts.)

Herr Palme: Herr talman, mine herrar! Litet emellan förekommer såväl här i Riksdagen som utom Riksdagen i tal och skrift den mycket välmenande tanke, som ligger till grund för den ärade motionärens framställning, nemligen att genom en insättning för nyfödda barn bereda dessa individer vid viss uppnådd ålder en lifränta. Jag vill icke här ingå på alla de nationalekonomiska följderna af en eventuel dylik åtgärd. Men jag finner mig manad att anföra några siffror, då dock den tanke, som motionären nyss uttalat, synes vara icke utan välvilja mottagen af utskottet, som ju också yttrar: »Den tanke, som ligger till grund för motionärens framställning, torde emellertid hafva många anhängare och därför icke böra lemnas obeaktad.»

Jag skall be att få anföra blott några få siffror, hvilka jag är öfvertygad äro af den natur, att de skola visa för hvar och en af denna kammare omöjligheten af en dylik pensionsanstalt. Jag har låtit uppgöra en försäkringsteknisk grundtabell med ledning af vår senaste offentliggjorda dödlighetsstatistik, den som behandlar befolkningens dödlighet under årtiondet 1881 till 1890. Enligt den officiella statistiken föddes år 1893 131,729 barn. Det är en siffra, som är den lägsta under de sista 20 åren, så att om jag tager detta antal och antager, att denna siffra framåt i tiden ständigt blir lika, så räknar jag åtminstone den ärade motionären till godo. Likaledes vill jag antaga en räntefot af $3\frac{1}{2}$ procent, oakadt min aldeles bestämda öfvertygelse är, att vi icke ens under den närmaste tiden på sådana papper, hvori en riksförsäkringsanstalt kan placera sina tillgångar, skola kunna beräkna $3\frac{1}{2}$ procents ränta. Huru mycket behöfver under dessa förutsättningar afsättas i vårt land, för att åt alla de 131,729 barnen bereda en lifränta af 100 kronor, som börjar utfalla, när dessa barn blifva 55 år gamla? Motionären antager, att det icke behöfves mer än ett årligt bidrag af 6 millioner eller möjligen något deröfver. I sjelfva verket behöfves det något öfver 116 kronor för hvarje individ eller tillsammans 15,300,000 kronor i rundt tal.

Motionären förklarade sig nyss icke vara rädd för fondbildning, men han säger dock i sin motion, att han önskar, att det vidtages en åtgärd, på det fondbildningen icke må blifva onödigt stor. Det gäller då att se efter, huru mycket dessa årliga insättningar stigit till, när vi om 55 år hunnit fram till den tid, då de första pensionerade börja taga emot 100 kronor hvar om året. Denna fond har då vuxit till $2\frac{1}{2}$ milliarder, d. v. s. 2,500 millioner kronor. Huru vi skola kunna maniera en sådan fond, förstär jag icke. Och hvilket inflytande den skulle hafva på näringslifvet och hela det ekonomiska lifvet i öfrigt, derpå vill jag icke inlåta mig, men jag tror, att denna omständighet är tillräcklig för att göra hela förslaget omöjligt.

Motionären säger i sin andra punkt, att »hvarje lagstadd tjenare med årstjenst bör anse såsom sin rätt och pligt att af sin lön årligen insätta 10 kronor i 10 år för att derigenom höja sin lifränta från 100 till 200 kronor.» Dervid vill jag endast påpeka ett litet räknefel. Om man antager, att en tjuguarig tjenare vill öka sin pension till 200 kronor, så erfordras därför en årlig inbetalning icke såsom motionären antager af 10 kronor, utan af 30 kronor. Dröjer tjenaren,

tills han eller hon blir 45 år gammal, så behöfves icke 10 kronor, utan 100 kronor hvarje år, för att bereda denna höjning från 100 kronor till 200 kronor.

Jag har endast velat anföra dessa siffror för att för kammaren ådagalägga, att det är icke så lätt att på rak arm göra upp en om än aldrig så välmående och ädelt tänkt plan för en rikspensionering af ett helt folk.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Löfhult: Herr talman, mine herrar! Då motionären icke yrkat bifall till motionen, skall det icke falla mig in att göra det heller, men för den goda sakens skull skall jag bedja att få uttala mina sympatier för densamma. Jag tror, att de djupa lagren af befolkningen se upp till Riksdagen, till den lagstiftande församlingen och hoppas, att något göres i den rigtning, att äfven de må komma i åtnjutande af något sorts lifränta, ålderdomspensionering, invaliditetsunderstöd eller hvad det vara månne.

Denna motion kan naturligtvis icke gå igenom sådan som den föreligger, men det är ändå en ljusglimt, att i utskottets betänkande säges, att Kongl. Maj:t väl lär taga frågan under ompröfning, då Kongl. Maj:t kommer att pröfva frågan om invaliditetsförsäkring. Jag önskar, att en sådan snart må komma till stånd. Något bör göras åt saken. Det är endast dessa mina sympatier, jag velat uttala.

Herr Redelius: Jag ber om ursäkt för att jag besvärar kammaren; jag tänkte icke jag skulle behöfva komma med några siffror, men talaren på stockholmsbänken har nödgat mig dertill.

Det är nog mycket möjligt, att en felräkning kan vara gjord; jag är icke så egenkär, att jag anser mig ofelbar i räkning. Men jag tror icke precis, att det är så säkert, att räkningen skall gifva det resultat, talaren på stockholmsbänken velat söka göra troligt.

Jag ber att få nämna, att jag fått mycket skiljaktiga uppgifter från olika håll om den insats, som skulle vara behöflig för ett barn under det första lefnadsåret, för att det efter fyllda 55 år skulle erhålla en lifränta af 100 kronor.

Från ett håll har jag fått mig tillsändt ett plakat, undertecknad af mycket framstående män i samhället och i det län jag tillhör, med uppgift, att 43 kronor för gosse- och 48 kronor för flickebarn skulle vara tillräckliga. Från ett annat håll, härifrån Stockholm, har jag under detta år fått se ett plakat, utsändt i samma syfte. Der voro siffrorna visst 103 och 124, jag mins icke säkert dessa två sista siffror, men att de voro öfver 100, mins jag bestämdt. Det är således mycket olika uppgifter, och hvem som uträknat det *sist* nämnda plakatet, vet jag icke. Men namnen, som stodo under det *första* plakatet, vägde så mycket, ty jag kände dem personligen en del, så att jag är böjd för att gifva dem företrädet. Men i hvad fall som helst är det tydligt, att resultatet skall bli annorlunda, om man vill grunda det å hela stammen, hela folket, än då man bara tar en och en, att tanken på lifränta icke är så omöjlig, eller förslaget derom absurdt — det sade då icke den siste talaren på stockholms-

Angående inrättande af en allmän lifränteanstalt för riket m. m. bänken — men i alla fall så omöjligt, som han velat påskina, tror jag inte, ty då hade vi icke några lifränteanstalter haft, och det hafva vi dock, och en del af dessa äro icke nya; jag har dristat mig säga, att de äro åtminstone något bepröfvade; jag dristade mig icke säga fullt bepröfvade, ty det äro de icke.

(Forts.)

Dessutom beror denna fråga på en hel mängd andra faktorer. Det är sant som talaren på stockholmsbänken nämnde, att antalet födda barn var 131,000; jag tror, att det under det sista året var 133,000, och jag utgår ifrån den siffran. Då visar erfarenheten hittills, i fall den lägges till grund — och vi hafva ingen annan, ty framtiden kunna vi icke taga och lägga till grund, utan det är från det förflutna och närvarande, den skall hemtas — att omkring 11 procent af de lefvande födda barnen dö, innan de blifvit ett år gamla. Dem har jag dragit ifrån och antagit, att, om man redan hunnit göra insatser för deras räknig, man då skulle få den tillbaka, men sedermera icke vidare återfå några insatser.

Då tror jag, att summan 120,000 under nuvarande förhållanden är den rigtiga; och 50 kronor för hvarje gör 6 millioner. Detta årliga tillskott med ränta på ränta efter $3\frac{1}{2}$ procent gör på 55 år 965 millioner och på 60 år 1,179 millioner.

Men det är gifvet, att, om med nuvarande sanitära förhållanden nativiteten och mortaliteten förblifva i hufvudsak lika, antalet barn i framtiden skall komma att blifva större, och således äfven antalet qvarlevande vid 55, 60, 65, 70 år större, än hvad det för närvarande är. Att komma med några exakta siffror i detta fall, är icke möjligt. Jag ber få säga, att jag verkligen försökt att anskaffa sådana. Jag har varit i statistiska centralbyrån och der meddelat mig med i sådana saker mer erfarne män, än jag är, för att få svar på några frågor; men man svarade mig der, att hvad jag frågade om icke kunde besvaras. Jag blef sålunda hänvisad till hvad jag sjelf kunde uträkna med tillhjälp af det statistiska materiel, som vi hafva i vårt riksdagsbibliotek och som för öfrigt är oss meddeladt. Men icke gifver detta materiel stöd för den meningen, att det skulle erfordras en årsinsats af 15 millioner kronor för ifrågavarande ändamål. Jag undrar icke på att något hvar bäfvar tillbaka för en sådan annuitet. Jag får bekänna, att jag bäfvar tillbaka för en annuitet af $10\frac{1}{2}$ å $12\frac{1}{2}$ millioner, för hvilken många af herrarne icke bäfvade tillbaka i fjor. Jag skulle icke heller nu vilja vara med om ett så stort årligt tillskott. I fall jag trodde, att det erfordrades så mycket, skulle jag anse frågan vara så hopplös, att det aldrig mer kunde på allvar blifva tal om denna sak. Jag anser frågan vara allt för vigtig för att låta den falla blott på förmodanden. Jag tror, att det är skäl, att den blir undersökt, noga undersökt, så att, i fall det visar sig vara omöjligt, man kan peka på vissa omständigheter och säga: det går icke af de och de orsakerna. Detta anser jag vara af synnerlig vigt, äfven om man icke kan få en dylik anstalt till stånd. Jag tror derfor, som sagdt, att en undersökning är nyttig, äfven om den gifver negativt resultat. — Men vill man börja sakta, så behöfver man hvarken 15, 12, 10 eller 8 millioner. Jag tviflar sjelf på, att 6 millioner skola behöfvas, med hänsyn till de stora inskränkningar, som här

alldeles gifvet skola komma i fråga. De, som åtnjuta pension af staten, skulle naturligtvis icke få någon lifränta, och icke heller för mögnare personer eller fastighetsegare med fastighet öfver ett visst taxeringsvärde. Jag tror icke, att det skulle komma i fråga, att någon af oss, som sitta i denna kammare, eller af dem, som med oss äro jemstälde, skulle komma med bland dessa pensionstagare. Jag tager alldeles för gifvet, att personer i denna ställning icke skulle göra anspråk på dessa pensioner, utan desamma skulle endast komma mindre bemedlade till godo, och härigenom blefve naturligtvis insatsen mindre. Jag undrar till och med, om icke den summa, som i enlighet med föregående Riksdagars beslut blifvit afsatt för närstående ändamål och som jemväl genom denna Riksdags beslut torde komma att ökas — den uppgår nu till bortåt $1\frac{1}{2}$ million — skall visa sig vara från statens sida tillräcklig för att åstadkomma något i denna väg.

Jag har räknat ut, hvad ett årligt bidrag af 6 och $8\frac{1}{2}$ millioner skulle göra med ränta på ränta efter 55, 60, 61, 62, 65 och 70 år, och om jag utgår från ett bidrag af 6 millioner och från en uppnådd lefnadsålder af 70 år, kommer jag till den häpnadsväckande siffran af 1,733 millioner kronor. Det är häpnadsväckande; men om denna summa kunde placeras, så att den blefve räntebärande, skulle också de kvarlevande få omkring tre hundra kronor om året, hvilket visar, att så stor annuitet *icke* behöfs, om man håller sig blott till 70-åringarne. Såsom jag förut visat, är för detta ändamål ett årligt tillskott af 2 millioner och en fond af 5—600 millioner (eller i det närmaste så stor som 1895 års förslag upptog) tillräckligt. Men det behöfs en utredning, och något annat har jag icke begärt. — Jag har en hel mängd andra siffror, men jag skall icke besvära med dem på denna sena timme.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

Utskottets i slutet af utlåtandet gjorda *meddelande*.

Lades till handlingarne.

§ 3.

Slutligen föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 16, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående stämningstidernas förkortande m. m.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr C. A. Andersson från Malmö

under 10 dagar fr. o. m. den 25 dennes,

| | | | | | | | | | |
|-----|---------------|-------------|---|---|---|---|---|----|---|
| » | J. P. Jansson | i Saxhyttan | » | 5 | » | » | » | 24 | » |
| och | » | C. Rydberg | » | 3 | » | » | » | 24 | » |

Angående
inrättande af
en allmän
lifränte-
anstalt för
riket m. m.
(Forts.)

§ 5.

Anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrifvelse, n:o 1, till Konungen, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 2, för revisionssekreteraren m. m. A. F. Thollander att vara Riksdagens ombudsman; samt

n:o 3, för revisionssekreteraren m. m. H. E. M. Bohman att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 7 a, i anledning af Kongl. Maj:ts under riksstatens sjetta hufvudtitel gjorda framställning angående höjning af anslaget till kommerskollegium.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 11,14 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.